

ANKASAM

bülten

30 Aralık 2024
SAYI: 2024/52

Çin'in EV Sektöründeki Yükselişi ve Etkileri

20

Rusya ve Çin'e Karşı
Asya-Pasifik'te
"Asya NATO'su"

33

Güneydoğu Asya'da
Denge Oyunu: Çin ve
Vietnam İşbirliği

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03** Avrupa Birliği, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Geliştirebilir mi?
Erdem Baran ALKAN
- 06** El Salvador'un Kripto Para Diplomasisi
Ayşe Azra GILAVCI
- 08** Doğu Avrupa'dan Uzakdoğu'ya: Moskova'nın Bölgesel Etki Arayışı
Ergün MAMEDOV
- 11** Çin'in EV Sektöründeki Yükselişi ve Etkileri
Simay GÜZEL
- 14** ASEAN ve Myanmar Krizi: Tayland'ın Arabuluculuk Rolü
Ezgi KÖKLEN
- 17** Macaristan ve Polonya Arasındaki Gerilim
Sena BİRİNCİ
- 20** Rusya ve Çin'e Karşı Asya-Pasifik'te "Asya NATO'su"
Ergün MAMEDOV
- 23** Atlantik Diyalogu: Fas'ın Küresel Vizyonu ve Bölgesel Etkisi
Gökтуğ ÇALIŞKAN
- 26** Trump'ın Ticaret Savaşı ve AB'yle İlişkiler
Erdem Baran ALKAN
- 28** Japonya'nın Kültür Endüstrisi ve İhracatı
İtir BOZDAĞ
- 31** Trump'ın Zaferi Sonrası ABD'ye Türk Akını Kapıda mı?
Ali Caner İNCESU
- 33** Güneydoğu Asya'da Denge Oyunu: Çin ve Vietnam İşbirliği
Berra KIZILYAZI

BASINDA ANKASAM

- 36** Medya

DERGİLER

- 37** Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

ANKASAM ANALİZ

Avrupa Birliği, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Geliştirebilir mi?

Erdem Baran ALKAN

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından gelecekte meydana gelebilecek ihtilafların oluşmasını pratik olarak imkansız kılmak amacıyla "Avrupa Projesi" adı altında aşamalar halinde kurulan bir uluslararası organizasyon olan Avrupa Birliği, söz konusu federal yapı kurma hedefi yolunda önemli bir adım atarak 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı oluşturmuştur. Organizasyon, 1999 yılında Amsterdam Anlaşması ile Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilciliği'ni kurmuştur ve 2009 yılında Lizbon Anlaşması ile bu makam Komisyon Başkan Yardımcılığı'na genişletilmiş ve güçlendirilmiştir. 2004 yılında imzalanan Anayasal Anlaşma, organizasyona Dışişleri Bakanlığı makamı önermiştir, fakat anlaşmanın 2005 yılında Fransa ve Hollanda'da reddedilmesinden ötürü bu makam oluşturulamamıştır.[1]

AB'yi yurt dışında temsil eden makam Komisyon olarak görülür. Buna ek olarak Konsey Başkanı'nın da bu açıdan önemli sorumlulukları mevcuttur. Komisyon, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Bütçesi de Avrupa Dış Eylem Servisi danışmanlığında Dış Politika Servisi'nin büyük rolüyle Komisyon içinde gerektiği yerlerde sivil meseleler ve silahsızlanma süreçleri için kullanılır. Yüksek Temsilci de AB'nin dış politikasının tutarlılığı ve işlevini yönetmekte ve dış ve iç dengelerde bir köprü görevi görmektedir. Makam henüz yeni sayılmakta ve birçok araştırmacı makamın başına atanan yetkilileri düşük profilli olarak eleştirmektedir. Makam yeni olmasından ötürü eleştirilere elbette açıktır. Fakat adı Ortak Dış ve Güvenlik Politikası olarak nitelendirilen hususun ortak olmadığı ortadadır. Tüm AB devletlerinin benzer politikalar beslediği meseleler üzerinde bazı ortak söylemler ve görevler olsa da güncel durumun kendisini uluslararası olarak nitelendiren bir organizasyonun itibarını lekeme potansiyeli vardır.

Bu görevlere en büyük örnek Atalanta Operasyonu'dur. Bu görev, Avrupa Birliği Deniz Gücü (EU NAVFOR) Somali olarak adlandırılır ve Afrika Boynuzu açıklarında Hint Okyanusu'ndaki deniz korsanlığıyla mücadele için oluşturulmuştur.[2] Bu herhangi bir güvenlik organizasyonu tarafından ortak paydada buluşulduğu takdirde gerçekleştirilebilecek bir örnektir. Dolayısıyla bu tür örneklerle Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın beklenildiği seviyede işlevli olduğu iddia edilemez.

Bu argümana en büyük örnek Avrupa Birliği ülkelerinin Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki tavrı olmuştur. Savaşın başından beri Rusya'ya yaptırım uygulayan Avrupa Birliği enerji ihtiyacı konusunda Rusya'ya olan bağlılığından ötürü kendi içinde zıtlıklar ve ikilemler yaşamaktadır. Buna ek olarak söylemde Rusya'ya karşı bir duruş alınsa da başta Macaristan olmak üzere Slovakya gibi slav çoğunluklu ülkeler organizasyonda vurgulanmak istenen seviyelerde yaptırımları desteklediklerini belirtmemişlerdir. Özellikle Macaristan, bu senenin başlarında Ukrayna'ya sağlanmak istenen 50 milyon euroluk yardımı veto ederek diğer ülkelere farklı hareket etmiştir.[3] Nihayetinde Brüksel'de Macaristan Başbakanı Viktor Orban'ı ikna etmek adına bir zirve düzenlenmiş ve bu yardım sağlanabilmiştir. Bu örnek organizasyonun özellikle dış politika açısından ortak olmaktan ne kadar uzak olduğunu göstermektedir.

Buna ek olarak İsrail ve Filistin İhtilafı'nda da AB ülkelerinin söylemleri değişkenlik göstermektedir. İnsani görevler ve haydutluğa, dezenformasyona, organize suçlara karşı gösterilen ortak söylemler önemli olsa da Rusya-Ukrayna Savaşı ve İsrail-Filistin İhtilafı gibi tüm dünyayı ilgilendiren önemli olaylarda organizasyonun söylemde kalan ortak bir duruş sergileyememesi, Avrupa Birliği'nin bu meselede herhangi bir organizasyondan farklı bir yapı olmadığını ima eden bir durumdur.

Böyle bir durum içinde güvenlik ve dış meselelerini ilgilendiren önemli konularda kararların oy birliğiyle kabul edilmesi ortak dış ve güvenlik politikasını aksatan bir diğer konudur. Dış politikada ülkelerin farklı çıkarları, politik kültürleri ve görüşlerinin olması oy birliğini büyük oranda imkansız kılmaktadır. Bunun en büyük sebebi ülkelerin milli egemenlik kaygıları olarak görülmektedir. Avrupa Birliği Entegrasyonu süreci boyunca bir sorun olarak görülen milli egemenlik kavramı hala federal bir yapı kurma hedefi yolunda AB'nin bir engel niteliğinde önüne çıkmaktadır.[4]

Sadece dış ve güvenlik politikası nezdinde olmasa da genel olarak Avrupa Birliği'nde fikir ayrılıklarına yönelik yaptırımlar hafiftir. Bunlar kendi değerlerine uymayan aksiyonlar alan ülkelere karşı para cezaları ve davalar şeklinde olmaktadır. Fakat daha kesin ve kararlı yaptırımlar bu açıdan önem arz etmektedir. Üye devletler içerisinde bulunan orta ve küçük devletler ekonomik kalkınma ve uluslararası arenada söz sahibi olmaları açısından Avrupa Birliği'ni kullanır hale gelmiş denebilir. Buradaki çıkarlar karşılıklıdır fakat Avrupa Birliği üst seviyede tavizleri halihazırda vermektedir. Macaristan, bundan önceki hükümette Polonya ve Slovakya bu ülkeler arasında gelmektedir. Sürekli farklı söylemlerle fikir ayrılıklarını belirten ve AB'yi kalkınmaya ve itibara yönelik bir araç olarak kullanmak istediği düşünülen devletlere karşı halihazırda bir üyelikten çıkarma uygulaması, üyeliğin ciddi ihlallerde askıya alınması durumu haricinde bulunmamaktadır. Bu askıya alma uygulaması da çoğunluk oyunu gerektirmektedir ve bu da durumu belirsiz hale getirmeye yetmektedir. Dolayısıyla İngiltere örnek olarak verildiğinde, bir ülkenin Avrupa Birliği'nden çıkması için bu ayrılma prosedürlerini ülkenin kendisinin başlatması gerekmektedir.

Günün sonunda federal bir yapı arzulayan Avrupa Birliği için bu büyük bir problemdir. Nihayetinde federal bir yapı oluşturulabilmesi adına değerlere ve politikalara uyulmaması durumunda üyelikten çıkartma gibi sert ve caydırıcı yaptırımların bulunmaması bu süreci sekteye uğratmaktadır. Fakat Avrupa Birliği "Avrupa Projesi"ni yavaş ve adım adım inşa etmektedir. Organizasyonun tüzel bir yapı haline gelmesi 50 senenin ardından 2009 yılında Lizbon Anlaşması ile gerçekleşmiştir. Bu ise sürecin ne kadar yavaş ve rıza adı altında işlendiğini belirtir niteliktedir. Fakat, caydırıcı yaptırımların oluşması rıza adı altında AB ilkelerine karşı olma potansiyeli taşımakta, ama bu sürecin yavaş işlenmesi de organizasyon içindeki anlaşmazlıkların derinleşmesine ve muhtemel bir parçalanmaya yol açabilmesine sebebiyet verebilecek ihtilafların oluşmasına neden olabilmektedir. Almanya'nın yakın zamanda sınır kontrolüne tekrardan başlaması da buna bir örnektir. Dolayısıyla federal yapı hedefinde ortak dış ve güvenlik politikası oluşturmak uzun ve meşakkatlidir. Fakat hükümet değişimleri gibi ihtimaller olsa bile bu süreç umuttan yoksun olmakta ve yavaşladıkça organizasyon içindeki parçalanmaları artırmaktadır. Avrupa Birliği'nin bunlara dayanabilip dayanamayacağı ise dolayısıyla meçhuldür.

[1] "European Union Border Assistance Mission in Rafah, What is EU Foreign Policy", European Union External Action, <https://eubam-rafah.eu/en/node/5063>, (Erişim Tarihi: 17.12.2024).

[2] "EU Naval Force Operation ATALANTA", European Union External Action, <https://eunavfor.eu>, (Erişim Tarihi: 17.12.2024).

[3] Liboreiro, Jorge (2024), "It has gone very far: 'EU countries voice exasperation over Hungary's vetoes on Ukraine aid, euronews., <https://www.euronews.com/my-europe/2024/05/27/it-has-gone-very-far-eu-countries-voice-exasperation-over-hungarys-vetoes-on-ukraine-aid>, (Erişim Tarihi: 17.12.2024).

[4] Taechau, Jan, "The Fiva Structural Problems of EU Foreign Policy", Security Politics in Asia and Europe, s. 73-86, https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=d69ffdb0-3aa3-a7b2-2e8d-67bd2f5868a0&groupId=252038, (Erişim Tarihi: 17.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

El Salvador'un Kripto Para Diplomasisi

Ayşe Azra GILAVCI

El Salvador, Eylül 2021 tarihinde Amerikan dolarının yanı sıra Bitcoin'i de yasal ödeme aracı ilan ederek küresel bir ilki gerçekleştirmiştir. Başkan Nayib Bukele'nin öncülüğündeki bu iddialı politika, Orta Amerika devletini devlet düzeyinde kripto para bütünleşmesi için bir test sahası olarak konumlandırmıştır. Küresel çapta ilgi toplayan bu politika, özellikle Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından finansal ve yasal riskler gerekçe gösterilerek eleştirilmiştir. Aralarında 1,4 milyar dolarlık IMF kredi anlaşması ve hükümetin Bitcoin alımlarına devam etme kararının da yer aldığı son gelişmeler, ulusal kripto para politikaları ile uluslararası finansal çerçeveler arasındaki karmaşık etkileşimin altını çizmektedir.

El Salvador'un Bitcoin Yasası, finansal katılımı artırmak, yabancı yatırımı çekmek ve havale işlem maliyetlerini azaltmak için uygulamaya konulmuştur. Hükümet, bir "Chivo Wallet" uygulaması oluşturarak ve kullanımını teşvik ederek Bitcoin'in benimsenmesini teşvik etmek için büyük yatırımlarda bulunmuştur. Buna ek olarak Bitcoin işlemlerini vurgulayan bir turizm merkezi olan "Bitcoin Plajı"nın kurulması, ülkenin bir kripto para birimi merkezi olarak itibarını güçlendirmeyi hedeflemiştir.

Tüm bu çabalara rağmen yasa pek çok zorlukla karşılaşmıştır: Dalgalanma, Kamu Şüpheliği ve IMF'in Karşıtlığı. Bitcoin'in değerindeki kestirilmesi diğer döviz değerlerine göre daha karmaşık olan dalgalanmalar mali kaygılara yol açmıştır. Ayrıca birçok El Salvadorlu, özellikle de banka hesabı olmayanlar, dijital para birimini benimseme konusunda isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir. IMF ise birçok kez makro-ekonomik istikrarsızlıklar konusunda uyarıda bulunmuş ve El Salvador'u Bitcoin'e olan bağımlılığını sınırlandırmaya çağırmıştır.

18 Aralık 2024 tarihinde IMF ile 1.4 milyar dolarlık bir kredi mutabakatına varılması, El Salvador'un ekonomik istikrarı için önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir.[1] Bununla birlikte, anlaşma çeşitli koşullar öne sürmüştür:

- Bitcoin ile ilgili politikaların geri çekilmesi.
- Vergi ödemelerinin Amerikan doları ile sınırlandırılması.
- Bitcoin'in özel işletmeler tarafından gönüllü olarak kabul edilmesini sağlayacak reformların hayata geçirilmesi.

Bu koşullara rağmen El Salvador Hükümeti, Bitcoin alım işlemlerine devam etmeyi planladıklarını açıklamış ve kripto paranın yasal ihale statüsünü yeniden tasdik etmiştir. Ulusal Bitcoin Ofisi Direktörü Stacy Herbert, Bitcoin rezervlerini korumanın taşıdığı stratejik önemin altını çizmiştir.[2]

Başkan Bukele'nin Bitcoin'e verdiği güçlü destek, iç ve dış siyasi kaygıların bir karışımını yansıtmaktadır. Bitcoin'in benimsenmesi, IMF gibi kuruluşların hakim olduğu geleneksel finansal sistemlerden uzaklaşmayı sembolize ettiğinden, temel motivasyonlardan biri ekonomik egemenlik arayışıdır. Ayrıca Bukele yönetimi stratejik olarak popülist bir imaj yaratarak Bitcoin'i güçlendirme ve inovasyon için bir araç olarak sunmaktadır. Küresel düzlemde El Salvador'un Bitcoin'i teşvik etmesi, yatırım ve turizm çekme umuduyla ülkeyi geliştirmekte olan dijital ekonominin öncüsü olarak konumlandırmaktadır. Aynı zamanda, hükümetin bu politikadaki ısrarı, Bitcoin savunucularından gelebilecek olası eleştirilere karşı koymak ve bir kripto para öncüsü olarak güvenilirliğini korumak için taktiksel bir önlem olarak hizmet verebilir.

El Salvador'un Bitcoin politikasının hem küresel hem de yerel cephelerde önemli sonuçları bulunmaktadır. Bitcoin alımlarına devam etme kararı gelecekteki müzakereleri zorlayabileceğinden IMF ile ilişkiler hassasiyetini korumaktadır. IMF kısa süre önce finansal risklerin "gerçekleşmediğini" ifade etse de temkinli duruşları uzun vadeli ekonomik istikrarla ilgili endişelerin devam ettiğini göstermektedir. Jeopolitik açıdan El Salvador'un politikası geleneksel finans kurumlarının hakimiyetine meydan okumakta ve ekonomik kalkınma için yeni bir çerçeve oluşturarak kripto para entegrasyonunu düşünen diğer ülkeler için bir emsal teşkil etmektedir. Ancak bu stratejinin hem olumlu hem olumsuz etkileri olabilir. Bukele'nin bir reformist olarak uluslararası itibarını artırırken, özellikle vaat edilen ekonomik faydalar gerçekleşmezse, kamuoyundaki ısrarlı şüphecilik iç desteği aşındırabilir.

El Salvador Hükümeti'nin Bitcoin rezervlerini genişletme kararı, küresel çapta kripto para biriminin benimsenmesini artıran daha geniş bir eğilimle örtüşmektedir. ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın Bitcoin stratejik rezervinin kurulabileceğine ilişkin son açıklamaları, dijital varlıkların uluslararası finans alanında giderek daha fazla kabul gördüğünün altını çizmektedir. El Salvador, rezervlerini güçlendirerek, dijital varlıklar küresel piyasalarda önem kazandıkça avantajlı bir rol üstlenmeyi amaçlayan bu gelişen finansal ortamda kendisini önemli bir oyuncu olarak konumlandırmaktadır.

El Salvador'un Bitcoin deneyimi, geleneksel ekonomi politikalarından cesur bir ayrılışı temsil etmekte ve kripto paranın ulusal ekonomilerdeki rolüne ilişkin küresel tartışmalar için bir katalizör görevi görmektedir. Son IMF anlaşması, yenilikçi finansal stratejiler izlemek ile yerleşik uluslararası finansal normlara bağlı kalmak arasındaki hassas dengeyi vurgulamaktadır. Bu politikanın uzun vadeli etkileri belirsizliğini korurken, El Salvador'un yaklaşımı kripto para biriminin benimsenmesini çevreleyen küresel anlatıyı etkilemeye devam etmektedir.

[1] "IMF Reaches Staff-Level Agreement with El Salvador on an Extended Fund Facility Arrangement", International Monetary Fund, <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/12/18/pr-24485-el-salvador-imf-reaches-staff-level-agreement-on-an-eff-arrangement>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

[2] "El Salvador says it will keep buying bitcoin despite IMF warning", Reuters, <https://www.reuters.com/markets/currencies/el-salvadors-bitcoin-wallet-be-sold-or-discontinued-after-deal-with-imf-official-2024-12-19/>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Doğu Avrupa'dan Uzakdoğu'ya: Moskova'nın Bölgesel Etki Arayışı

Ergün MAMEDOV

Rusya'nın Ukrayna'ya karşı 2022 yılında başlattığı savaş, yalnızca Doğu Avrupa'daki jeopolitik dengeleri değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda bu politikanın etkileri Uzakdoğu'ya da yansımıştır. Batı yaptırımlarının ekonomik ve diplomatik etkilerine karşı koymaya çalışan Moskova, Asya-Pasifik bölgesinde Çin ve Kuzey Kore ile işbirliğini derinleştirerek bu bölgedeki stratejik önemini artırmıştır. Çin ile düzenlenen ortak askerî tatbikatlar ve Kuzey Kore ile derinleşen stratejik ortaklık, ABD liderliğindeki ittifakları dengelemeye yönelik bir meydan okuma olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda Rusya'nın Asya pazarlarına yönelimi, ekonomik bağımsızlığını güçlendirme ve Batı'nın yaptırımlarına alternatif oluşturma çabasını yansıtmıştır. Doğu Avrupa'daki savaşın yansımaları, Uzakdoğu'daki güç dengelerinde hem ekonomik hem de güvenlik boyutunda önemli değişikliklere neden olmuş ve bu durum, küresel stratejik sistem üzerinde uzun vadeli etkiler yaratmıştır.

Güney Kore Devlet Başkanı Yoon Suk Yeol, dış politikada Kuzey Kore'ye uyguladığı yaptırımlar, Japonya'yla tarihsel sorunları çözme çabaları ve Çin'e karşı sert bir duruş sergileyerek ABD liderliğindeki ittifak yapısını güçlendirmiştir. Ancak ani sıkıyönetim ilanı ve bu süreçte yaşanan halk desteği eksikliği, Yoon'un görevden alınmasına neden olmuş ve dış politika mirasını zayıflatmıştır. Demokrat Parti'nin olası iktidarı durumunda, dış politikanın Kuzey Kore'yle diyalog, Çin'le daha dengeli ilişkiler ve Japonya'ya karşı sert bir yaklaşım benimsemesi beklenmektedir.[1] Bu durum, Washington'un Kuzeydoğu Asya'daki ittifak stratejilerini karmaşık hale getirirken, bölgesel güvenlik ve ticaret dinamiklerinde büyük belirsizlikler yaratmıştır.

Japonya'yla ilişkilerdeki ilerlemeler halk desteğinden yoksun kalmış ve Yoon'un Çin'e yönelik sert söylemleri uluslararası toplumdaki tepki almıştır. Bu eleştiriler, yalnızca Çin'in ekonomik ve diplomatik gücüne karşı tepki çekmekle sınırlı kalmayıp, ABD'nin bölgede liderlik ettiği ittifakların sürdürülebilirliğini de sorgulanır hale getirmiştir. Trump yönetiminin işlemsel yaklaşımı ve bölgedeki ittifaklara yönelik belirsizlikleri, Yoon'un politikalarının uzun vadeli istikrarı zorlayan ancak cesur bir miras olarak algılanmasına neden olmuştur.

Çin ve Rusya'nın Güney Kore çevresinde yürüttüğü ortak askerî faaliyetler, Asya-Pasifik bölgesinde artan bir güç mücadelesinin açık göstergesi olarak değerlendirilmektedir. 30 Kasım 2024 tarihinde Japon Denizi üzerinde gerçekleştirilen dokuzuncu ortak hava stratejik devriyesi, iki ülkenin koordineli askerî kapasitesini sergileyen dikkat çekici bir operasyon olmuştur.[2] Operasyona H-6N stratejik bombardıman uçaklarının dahil edilmesi, iki ülkenin askerî teknolojilerini ve güç projeksiyon yeteneklerini artırma amacı taşımaktadır. Bu faaliyetler, ABD'nin Japonya'da orta menzilli füze konuşlandırma planlarına karşı açık bir caydırıcılık mesajı niteliği taşımıştır. Ancak Tayvan ve Güney Kore gibi ülkeler bu operasyonları kışkırtıcı ve tehditkar eylemler olarak değerlendirmiştir. Güney Kore'nin hava savunma tanımlama bölgesine yönelik ihlallerin ardından jetlerini havalandırarak verdiği sert yanıt, bölgedeki zaten karmaşık olan güvenlik dengelerini daha da hassas hale getirmiştir.

Çin ve Rusya'nın bu tür operasyonları, yalnızca askerî kabiliyetlerini test etmekle sınırlı kalmayıp, ABD liderliğindeki ittifakları dengelemeye yönelik stratejik bir meydan okuma olarak görülmektedir. Bu durum, bölgesel güç dengelerini yeniden şekillendirme potansiyeline sahip olmakla birlikte, küresel stratejik denklemleri de derinden etkilemektedir. Çin ve Rusya'nın ortak faaliyetleri, bölgedeki ABD müttefiklerini daha yakın bir işbirliği arayışına iterken, Asya-Pasifik bölgesinde istikrarsızlığın derinleşmesine yol açmaktadır.

Rusya'nın Kuzey Kore'yle derinleşen stratejik işbirliği, Kuzeydoğu Asya'daki güç dengelerinde uzun vadeli etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Pyongyang'ın Ukrayna Savaşı'na 11.000'den fazla asker göndererek Moskova'ya aktif destek sağlaması ve bu desteğin topçu mühimmatı ve füze gibi askerî kapasitelerle genişlemesi, iki ülke arasındaki stratejik bağımlılığın boyutlarını göstermektedir.[3] Bu ortaklık, Kuzey Kore'nin uluslararası izolasyonunu kısmen kırarken, aynı zamanda Rusya'nın Batı yaptırımlarını aşma çabalarına katkı sağlamaktadır. Pyongyang'ın nükleer programını artık müzakere edilemez bir konu olarak konumlandırması, ABD ve müttefiklerinin bu meseleye yönelik politika seçeneklerini ciddi biçimde daraltmaktadır. Bu işbirliği, ABD'nin Çin ve Kuzey Kore'yi çevreleme stratejisini zorlaştırmakla kalmayıp bölgede bir silahlanma yarışını tetikleme riski taşımaktadır. ABD'nin bu dinamiklere yanıt olarak Güney Kore ve Japonya ile güvenlik işbirliğini güçlendirmesi, bölgesel ittifakların devamlılığı açısından kritik öneme sahiptir. Ancak Rusya ve Kuzey Kore'nin ortak askerî manevraları, bu işbirliğini sınamakta ve ABD'nin bölgedeki stratejik pozisyonunu daha karmaşık hale getirmektedir.

Bir diğer yandan doğuda bölgenin önde gelen devletlerinden Hindistan, Batı'nın baskılarına rağmen Rusya'yla stratejik ilişkilerini koruma ve genişletme kararlılığını sürdürmektedir. 2024 yılında Moskova'da düzenlenen Hindistan-Rusya Hükümetler arası Askerî İşbirliği Komisyonu toplantısında, Hindistan'ın Rusya'yla stratejik ortaklığını sürdüreceğine dair verdiği güçlü sinyaller dikkat çekmiştir.[4] Ukrayna Savaşı sonrası Hindistan'ın Rusya'dan petrol ithalatını %40'a çıkarması, bu stratejik bağımlılığın ekonomik boyutunu vurgulamaktadır. Ancak enerji ithalatındaki artan taşımacılık maliyetleri ve azalan indirimler, Hindistan'ı ABD gibi alternatif kaynaklara yönelmeye itmiştir. Hindistan'ın savunma alanında Rusya'dan ithalatındaki azalma, yerli üretime dayalı politikaların bir sonucu olarak öne çıkmaktadır. ABD'nin yaptırım tehditleri, Hindistan'da egemenlik kaygılarını artırmış ve dış politika bağımsızlığı taleplerini güçlendirmiştir. Bu bağlamda, Washington'un Hindistan'ın Rusya'yla tarihi bağlarını dikkate alarak daha pragmatik bir yaklaşım benimsemesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Hindistan'ın Ukrayna Krizi'nde arabulucu bir rol üstlenmesi, bölgedeki stratejik dengeyi koruma açısından kritik bir hamle olarak değerlendirilmektedir.

Rusya'nın Asya'ya yönelik sanayi ürünleri ihracatının %70'inden fazlasını oluşturması, Batı yaptırımlarını dengeleme ve Asya pazarlarına entegrasyon stratejisinin bir parçası olarak görülmektedir.[5] Çin, Hindistan ve Güney Kore gibi büyük ekonomilerle artan ticaret, Rusya'nın ekonomik etkinliğini sürdürmesine katkı sağlasa da bu bağımlılık Moskova'yı ekonomik açıdan kırılgan hale getirmektedir.

Aynı zamanda Japonya Başbakanı Ishiba Shigeru'nun NATO benzeri bir kolektif güvenlik ittifakı önerisi, Rusya'nın Asya-Pasifik'teki stratejik çıkarlarına yönelik bir meydan okuma olarak görülmektedir. Ancak Rusya'nın bu girişime karşı Çin'le askeri ve ekonomik bağlarını derinleştirme potansiyeli de göz ardı edilmemelidir.

Bu bağlamda Doğu Avrupa'dan Asya-Pasifik bölgesine uzanan Rus stratejisi merkezli güvenlik ve ekonomik işbirliği söz konusu iken Asya-Pasifik'teki dinamikler, Rusya, Çin, ABD ve bölgesel aktörler arasındaki stratejik rekabet çerçevesinde karmaşık bir hal almıştır. Her bir ülkenin izlediği stratejiler, bölgesel dengeleri yeniden şekillendirme potansiyeline sahip olmakla birlikte, uzun vadeli etkileri henüz tam anlamıyla kestirilemeyen bir süreç olarak devam etmektedir.

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından Moskova, Batı'nın yaptırımlarına karşı stratejik bir yanıt olarak Asya-Pasifik'teki etkisini artırmaya yönelmiştir. Bu bağlamda Rusya'nın Çin ve Kuzey Kore ile askeri işbirliklerini derinleştirmesi, ABD liderliğindeki ittifaklara yönelik bir denge stratejisinin parçası olarak değerlendirilmiştir. Kuzey Kore'nin Ukrayna Savaşı'nda Rusya'ya sağladığı askeri destek, iki ülke arasındaki bağların karşılıklı stratejik bağımlılığa dönüştüğünü göstermektedir. Bununla birlikte bu işbirliği Asya-Pasifik'te mevcut bir silahlanma yarışını daha da üst seviyeye çıkararak bölgedeki güvenlik dengesini sarsma riski taşımaktadır. Aynı zamanda, Rusya'nın enerji ticaretindeki yeniden yönelimi ve Çin, Hindistan, Güney Kore gibi büyük ekonomilerle geliştirdiği ve olası geliştirme ihtimali olan ekonomik bağlar, Moskova'nın Asya pazarlarına entegrasyonunu artırırken, bu ülkelerle karşılıklı bağımlılık ilişkisini derinleştirmiştir. Ancak bu süreç, Moskova'yı özellikle Çin gibi büyük aktörlere karşı daha kırılgan bir konuma itmektedir.

Güney Kore'nin bu dinamikler karşısında denge politikası arayışına girmesi, bölgesel jeopolitik denklemleri yeniden şekillendirebilir. Trump yönetiminin NATO gibi çok taraflı güvenlik mekanizmalarına olan mesafesi ve ABD'nin bölgede daha işlemsel bir strateji benimseme olasılığı, Güney Kore'yi Çin ve Rusya'yla dengeli ilişkiler geliştirmeye teşvik edebilir. Seul, Moskova ile ilişkileri yeniden başlatmayı değerlendirebilir; ancak bu adım, Kuzey Kore ile Rusya arasındaki askeri bağların gevşetilmesi gibi koşullara bağlı olabilir. Güney Kore'nin enerji güvenliği ve bölgesel yalnızlık kaygıları, bu tür bir girişimi daha olası hale getirmektedir. Bu senaryo, Moskova'nın Asya-Pasifik'te stratejik fırsatlar ararken, aynı zamanda ABD liderliğindeki ittifakların bölgede güç kazanma çabalarını da karmaşıklaştırabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak Rusya'nın Asya-Pasifik'teki bu çok yönlü stratejik adımları, küresel jeopolitik dengeler üzerinde kalıcı etkiler yaratma potansiyeline sahiptir.

[1] Choe Sang-Hun, "Impeachment in South Korea Has Cost Washington a Staunch Ally", New York Times, <https://www.nytimes.com/2024/12/16/world/asia/south-korea-us-diplomacy.html>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

[2] "China And Russia Intensify Military Maneuvers Near South Korea", The Pinnacle Gazette, <https://evrimagaci.org/tpg/china-and-russia-intensify-military-maneuvers-near-south-korea-73445>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

[3] Edward Howell, "Any new Trump-Kim summit risks another no deal. The US must nurture old alliances to contain North Korea", Chatham House, <https://www.chathamhouse.org/2024/11/any-new-trump-kim-summit-risks-another-no-deal-us-must-nurture-old-alliances-contain-north>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

[4] Rushali Saha, "US Needs to Accept the Reality of India-Russia Relations", The Diplomat, <https://thediplomat.com/2024/12/us-needs-to-accept-the-reality-of-india-russia-relations>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

[5] "Boleye 70% Rossiyskogo Nesryevogo Eksporta v Aziyu Sostavlyayut Promyshlennyye Tovary", Kommersant, <https://www.kommersant.ru/doc/7384518?erid=F7NfYUJCUnEP5LXRazh>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Çin'in EV Sektöründeki Yükselişi ve Etkileri

Simay GÜZEL

Çin'in hızla büyüyen elektrikli araç (EV) endüstrisi, başta Avrupa Birliği (AB) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile olan ilişkileri olmak üzere uluslararası ilişkilerinin ekonomik, politik ve rekabet boyutlarını yeniden şekillendirmiştir. EV endüstrisi hem ticaret savaşlarının hem de stratejik işbirliklerinin merkezinde yer alarak Çin'in küresel etkisini artırmıştır. Üretim kapasitesi, teknoloji geliştirme ve stratejik politikalar sayesinde Çin hem bölgesel hem de küresel çapta bu alanda nüfuz kazanmıştır. Çin'in öncü konuma gelmesinin ardında stratejik planlamalar, güçlü sanayi politikaları ve pazar koşulları yatmaktadır.

Yenilenebilir enerji ve temiz teknolojiye yönelik küresel eğilimler, Çin'i EV sektöründe lider bir konuma taşıırken, bu gelişmeler ülkenin ekonomik, çevresel ve jeopolitik stratejilerini yeniden şekillendirmektedir. Elektrikli araç bataryaları, şarj altyapıları ve yenilikçi üretim yöntemleriyle EV ekosisteminin en kritik bileşenlerine hâkim olan Çin, küresel EV satışlarının %50'sinden fazlasını oluşturarak pazar lideri konumundadır.[1] Bu üstünlükle birlikte Çin'in uluslararası ticarete stratejik gücünü artırdığı söylenebilir.

Çin'in EV teknolojilerindeki başarısı, ülkeler arası ekonomik işbirliğini artırmıştır. AB'yle yapılan anlaşmalar sayesinde Çin, batarya teknolojilerinde yeni standartlar oluşturmada kilit bir aktör haline gelmiştir. Güney Kore ve Japonya ile yapılan ortaklıklar ise batarya üretiminde "coopetition (rekabet-işbirliği)" kavramını gündeme getirmiştir. Bu ekonomik bağlar, Çin'in enerji bağımlılığına alternatif çözümler sunarak ticari koridorların genişlemesini sağlayan faktörler olarak nitelendirilebilir.

Çin'in karbon emisyonlarını azaltma potansiyeline sahip EV endüstrisi ve bu kapsamda izlediği politikalar, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemektedir.[2] Bu politikalar Çin'in Paris İklim Anlaşması çerçevesinde, karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik küresel taahhütlerini güçlendirmiştir. EV ihracatı ve teknolojik destek, Çin'in çevresel liderliğini vurgulayan diplomatik araçlar haline gelmiştir. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerle yapılan teknoloji transferi anlaşmaları bir yandan Çin'in yumuşak güç stratejisini de destekler niteliktedir.[3]

Bu adımlara ek olarak batarya geri dönüşümüne yönelik çalışmalar, çevresel sürdürülebilirliği güçlendirmeyi hedeflemektedir. Batarya geri dönüşümü ve şarj altyapısı konusundaki teknolojik yatırımlar, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ile uyumlu olarak Asya, Afrika ve Avrupa pazarlarında etkisini artırmasını sağlamıştır. Bu yatırımlar, altyapı ve enerji transferini destekleyerek diplomatik bağları güçlendirmektedir. Öte yandan EV üretiminde kullanılan kritik mineraller ve batarya tedarik zinciri de Çin'in uluslararası işbirliği stratejisinin önemli bir parçası olmuştur. Lityum-iyon batarya teknolojisi ve bunun hammaddeleri konusunda ise Çin aynı şekilde Güney Amerika ve Afrika ülkeleriyle ticari ilişkilerini güçlendirmiştir. Kongo Demokratik Cumhuriyeti gibi ülkelerle kobalt madenciliği anlaşmaları, Çin'in bu kritik sektör üzerindeki kontrolünü artırmıştır.[4]

Çin'in EV üreticileri (BYD, Nio, Geely, vs.) uluslararası pazarlara açılmıştır. Bu doğrultuda Çin, EV ihracatında diğer ülkelerin yanı sıra AB ve ABD gibi gelişmiş pazarları da hedef almaktadır. Avrupa'da BYD'nin satışları artarken Nio'nun yenilikçi pil değiştirme istasyonları sektöre farklı bir dinamizm kazandırmaktadır. Bu ihracatlar, ekonomik bağları güçlendirdiği gibi ticari rekabeti de doğal olarak beraberinde getirmektedir. AB'nin Çin'e yönelik sübvansiyon soruşturması, EV sektörünün ekonomik rekabet üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Çin'in güçlü sübvansiyon politikaları yerel üreticilere avantaj sağlarken diğer ülkelerde endişeye yol açmıştır.

Son zamanlardaki en büyük endişenin rekabet baskısı olduğunu söylemek mümkündür. Volkswagen ve Renault gibi Avrupa'nın geleneksel otomobil devleri, Çin'in uygun maliyetli EV'leri nedeniyle ciddi bir rekabet baskısı altındadır. Volkswagen, Çin pazarında yerel ortaklıklar ve üretim tesisleri ile varlığını sürdürmeye çalışırken Çin, bu işbirliklerini genellikle kendi teknolojik gelişimine katkı sağlamak için kullanmaktadır. Son zamanlarda Volkswagen'in zor durumda olduğunu yansıtan haberlere bakıldığında Çin'in gittikçe büyüyen pazar payının bu duruma doğrudan veya dolaylı bir etkisi olduğu yorumu yapılabilir.[5] Volkswagen'in Çin pazarında ciddi bir rekabet baskısı altında olmasına rağmen Çinli otomotiv şirketi olan SAIC Motor ile ortaklığını sürdürerek uzun vadeli bir strateji izleme niyetinde olduğu görülmektedir. Volkswagen'in SAIC ile yakın zamanda anlaşmasını 2040 yılına kadar uzatmış olması ise Çin'in sektör liderliği ve mevcut gidişatına rağmen üretim kapasitesini artırma, maliyet avantajı sağlama ve elektrikli araç pazarında daha güçlü bir konum elde etme çabasını yansıtır niteliktedir. [6]

Çin'in EV sektöründeki başarısı, ABD'yle rekabeti de artırmaktadır. BYD gibi Çinli üreticiler, Tesla'nın küresel liderliğini uygun maliyetli modellerle adeta sarsmaktadır. 2023 itibarıyla BYD ve diğer Çinli firmaların Tesla'nın satışlarını aştığı açıklanmıştır.[7] Şanghay'da yer alan Tesla Gigafactory'si, şirketin Çin pazarındaki güçlü varlığını sürdürmesine yardımcı olmaktadır. Donald Trump'ın yeniden başkan seçilmesi de bu dengeleri etkileyebilecek bir gelişme olmuştur.[8] Trump'ın Çin'e karşı sert politikaları ve dile getirmiş olduğu yeni gümrük vergileri Çin için dezavantaj yaratma potansiyeline sahipken; Trump'la iyi ilişkileri olan Elon Musk'ın destek gördüğü politikalar, Tesla için avantaj yaratabilir. Fakat ABD ile Çin arasında yaşanabilecek bir ticaret savaşı ve jeopolitik riskler, halihazırda iç pazarda büyük yer edinmiş BYD'ye kıyasla Tesla'nın büyüme stratejileri için önemli bir tehdit oluşturabilir.

Çin'in EV endüstrisinde liderliği büyük ölçüde devlet destekli politikalar, teknolojik yatırımlar ve büyük iç pazarın birleşimi sayesinde sağlanmıştır. Bu liderlik küresel ekonomik dengeleri değiştirirken, Çin'e jeopolitik üstünlük sağlamaktadır. Tesla ile rekabet ise Çin'in küresel pazarda uzun vadeli başarısını şekillendirecek önemli bir faktördür. Çin'in sürdürülebilirlik hedeflerini nasıl gerçekleştireceği ve Tesla gibi yenilikçi şirketlerle nasıl başa çıkacağı, EV endüstrisinin geleceği için belirleyici olacaktır.

Çin'in elektrikli araç endüstrisi, sadece ekonomik büyümenin bir aracı değil, aynı zamanda uluslararası stratejilerinin bir parçasıdır. EV sektöründeki liderlik, Çin'in küresel etkisini artırmakla kalmamış, aynı zamanda yeni ticaret yolları, diplomatik ittifaklar ve sürdürülebilir kalkınma modelleri oluşturmasına olanak tanımıştır. Teknolojik yeniliklerin yanı sıra sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda Çin'in diplomatik gücü daha da artacaktır. Bu etkinin sürdürülebilirliği, önümüzdeki yıllarda diğer ülkelerle olan rekabet ve işbirliği dengesine bağlı olacaktır.

[1] Yukun, L., "Nation poised to hold more than half of Global EV fleet by 2025", China Daily, <https://www.chinadaily.com.cn/a/202411/29/WS6749120ea310f1265ald02dd.html>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[2] Hu, Y., Wang, Z., & Li, X., "Impact of policies on Electric Vehicle Diffusion: An Evolutionary Game of Small World Network Analysis", Journal of Cleaner Production, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652620317509>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[3] Raslan, R. A. A., "Climbing up the ladder: Technology transfer-related policies in the context of the belt and road initiative", Utrecht Law Review, <https://utrechtlawreview.org/articles/10.36633/ulr.922>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[4] DeCoff, S., "Major copper discoveries", S&P Global Homepage, <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/blog/major-copper-discoveries>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[5] Valerio, P., "Ev makers struggle with slow demand and battery shortages", EPS News, <https://epsnews.com/2024/11/26/chinas-ev-prowess-disrupts-u-s-eu-car-makers/>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[6] Fusheng, L., "VW and SAIC joint venture renewed", China Daily, <https://www.chinadaily.com.cn/a/202412/02/WS674d1f09a310f1265ald0831.html>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[7] Carson, E., "Tesla stock near highs as FSD V13 launches; BYD sales hit new high", Investor's Business Daily, <https://www.investors.com/news/tesla-vs-byd-ev-sales-robotaxis/>, (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[8] Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

ASEAN ve Myanmar Krizi: Tayland'ın Arabuluculuk Rolü

Ezgi KÖKLEN

Tayland Dışişleri Bakanı Maris Sangiampongsa, Myanmar'da Ulusal Demokrasi Birliği yönetimindeki sivil hükümeti deviren 2021 yılındaki darbeden bu yana devam eden krize çözüm bulmak amacıyla düzenlenen görüşmeler kapsamında, 19 ve 20 Aralık 2024 tarihlerinde Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) üyeleri ile gerçekleştirilen ayrı istişare toplantılarına başkanlık etmiştir. Bu toplantılar, Tayland Hükümeti'nin Myanmar'daki çatışmayı çözmeye yönelik daha aktif bir rol üstlenme niyetine işaret ederken, Güneydoğu Asya'da istikrarın sağlanması, ASEAN'ın kriz çözme kapasitesinin değerlendirilmesi ve bölgesel güç dengelerinin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Myanmar'ın sınır komşuları olan Çin, Hindistan, Bangladeş, Laos ve Tayland'ın temsilcileri ile Myanmar cuntasının atadığı Dışişleri Bakanı Than Swe'nin katılımıyla perşembe günü bir gayri resmi istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı, Myanmar ve beş komşu ülkesinin ilk kez bir araya gelmesi bakımından dikkat çekicidir. Diğer yandan bu toplantı ASEAN'ın himayesinde gerçekleşmediği için, örgütün Myanmar Krizi'ne yönelik resmi politikasını doğrudan yansıtmamaktadır. Nitekim darbeden bu yana ASEAN, Myanmar'ın askeri liderlerini tanımamış ve bölgesel düzeyde liderler ile dışişleri bakanları toplantılarına yalnızca siyasi bir statü taşımayan temsilcilerin katılmasına izin vermiştir.

Tayland Dışişleri Bakanı Maris'in belirttiğine göre, perşembe günü toplantıya katılan beş ülke Myanmar ile doğrudan etkileşimin kritik ve gerekli olduğu konusunda hemfikir olduklarını vurgulamışlardır.[1] Bu yaklaşım, söz konusu ülkelerin Myanmar'a komşu olmaları nedeniyle, diğer ülkelerden daha fazla anlayış sergilediklerini göstermektedir.[2] Tayland'ın Myanmar'ın istikrarına duyduğu ilgi, bölgesel güvenlik açısından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Benzer şekilde Çin, Hindistan ve Bangladeş gibi diğer komşu ülkeler de Myanmar'daki çatışmaların kendi sınır bölgelerine yayılma olasılığına dair ciddi endişeler taşımaktadır. Bu durum, bölgesel istikrarın korunması ve sınır güvenliğinin sağlanması açısından daha kapsamlı ve işbirliğine dayalı bir yaklaşım geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu kapsamda perşembe günü gerçekleştirilen toplantıda, sınır güvenliği, ulus ötesi suçlar ve su kaynaklarının yönetimi gibi ortak zorluklar hakkındaki konular ele alınmıştır. Bunun yanı sıra Myanmar'ın askeri yönetimini temsilen Dışişleri Bakanı Than Swe, bölgesel muhataplarına cunta tarafından belirlenen siyasi yol haritasını ve gelecek yıl düzenlenmesi planlanan seçimlere yönelik hazırlıkları aktarmıştır. Tayland Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Nikorndej Balankura'ya göre, Myanmar'ın komşuları bu seçim planına genel anlamda olumlu bir yaklaşım sergilemiştir.[3] Bu olumlu yaklaşım, askeri yönetimin devrilmesi halinde doğabilecek bir güç boşluğu endişesi ve cuntaya karşı direnişin başarıya ulaşamayacağına dair duyulan şüphelerin de etkisiyle şekillenmiş olabilir.

Çin, sınır bölgelerindeki altyapı projelerini koruma altına almak ve bölgenin istikrara kavuşmasını sağlamak amacıyla seçimleri bir fırsat olarak görmektedir. Bu yaklaşım, Çin'in Myanmar'daki barış girişimlerini şekillendiren temel motivasyonlarla da uyumludur; özellikle Çin-Myanmar Ekonomik Koridoru ve Rakhine Eyaleti'ndeki Kuşak ve Yol Girişimi projelerine yapılan yatırımlar, Pekin'in bölgedeki istikrar çabalarının ana itici güçleri arasında yer almaktadır. Çin'in bu yaklaşımı, Tayland, Hindistan ve Bangladeş gibi diğer komşu ülkelerin politikalarıyla da uyum göstermektedir. Zira, Myanmar ile sınır komşusu olan ülkeler, mülteci akını, sınır ötesi suçlar ve ekonomik istikrarsızlık gibi giderek derinleşen sorunlardan ciddi şekilde etkilenmektedir. Bu ülkeler, istikrarsızlığın sınır ötesi etkilerini azaltmak için Myanmar merkezli bir çözümü desteklemektedir.

Cuma günü gerçekleştirilen görüşmelerde ise ASEAN dışişleri bakanları, Myanmar'a ilişkin meseleleri ve ASEAN'ın "Beş Maddelik Uzlaşma" planını ele almak üzere bir toplantı düzenlemiştir. Bu gelişme, Beş Maddelik Uzlaşma'nın, Myanmar'daki mevcut siyasi krizin çözümünde ASEAN için temel bir referans noktası olmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. ASEAN'ın Nisan 2021 tarihinde kabul ettiği Beş Maddelik Uzlaşma planı, Myanmar'da şiddetin derhal sona erdirilmesini, ilgili tüm taraflar arasında kapsayıcı bir ulusal diyalog başlatılmasını, ASEAN özel elçisinin arabuluculuk rolünü üstlenmesini ve insani yardımların ASEAN kanalları aracılığıyla ulaştırılmasını amaçlamaktadır.

Ancak, üzerinden üç yıl geçmesine rağmen Myanmar'daki askeri cunta, bu taahhütleri açık bir şekilde ihlal ederek şiddeti artırmış ve insani yardımların ulaştırılmasını engellemiştir. Bu durum, ASEAN'ın kriz yönetimi kapasitesine ve Beş Maddelik Uzlaşma planının uygulanabilirliğine ilişkin ciddi soruları gündeme getirmiştir. Zira, ASEAN'ın karar alma süreçlerinde konsensüs temelli yaklaşıma ve iç işlere müdahale etmeme ilkesine bağlılığı, örgütün Myanmar ordusunu Beş Maddelik Uzlaşma planını uygulamaya zorlamasını veya planın ihlal edilmesi durumunda yaptırım uygulamasını büyük ölçüde sınırlamaktadır. Nitekim, Tayland ASEAN İşleri Daire Başkanı Bolbongse Vangphaen, cuma günü yapılan görüşmelerde bu engellerin aşılmasına yönelik somut bir uzlaşma varılmadığını ifade etmiştir.[4]

Myanmar'daki çatışmanın çözülmesindeki en büyük engellerden biri, tarafların müzakere süreçlerine kayıtsız kalmasıdır. Darbenin ardından geçen süre zarfında, etnik grupların özerklik talepleriyle şekillenen iç savaş, ülkenin geleceği üzerinde tam bir hakimiyet kurmayı amaçlayan sıfır toplamlı bir güç yarışına evrilmiştir. Bu bağlamda, Beş Maddelik Uzlaşma planının gündemde tutulması, ASEAN'ın Myanmar krizine yönelik yaklaşımında hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde güvenilirliği ve rolünü belirlemede kritik bir öneme sahiptir. ASEAN'ın bu krizi ele alışı biçimi, yalnızca üye ülkeler arasında dayanışmayı sınavan bir test değil, aynı zamanda uluslararası toplumun gözünde örgütün stratejik bir aktör olarak konumunu şekillendiren bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Myanmar'daki müzakerelerin eksikliği ve krizin sıfır toplamlı bir yapıya dönüşmesi, ASEAN'ın bu planı etkin bir şekilde uygulayabilmesinin önemini daha da artırmaktadır.

Tayland, Myanmar'daki kriz bağlamında hem askeri cunta hem de devrimci gruplarla kurduğu ilişkiler sayesinde benzersiz bir diplomatik pozisyona sahiptir. Cunta yönetimine sağladığı finansal ve diplomatik destek, özellikle Myanmar'ın petrol ve gaz sektörüne yaptığı yatırımlarla dikkat çekmekte ve bu durum, askeri yönetimin operasyonlarını sürdürebilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra Tayland devrimci gruplar üzerinde de etkili bir konuma sahip olup, çatışmaların yatıştırılması ve taraflar arasında diyalog kurulması için önemli bir potansiyele sahiptir. Tayland'ın bu çok yönlü ilişkileri, onu Myanmar krizinde arabuluculuk yapabilecek ideal bir aktör haline getirmektedir. ASEAN içindeki rolü ise bu bağlamda daha da kritik hale gelmektedir. Hem bölgesel istikrarın sağlanması hem de Myanmar'daki insani krizlerin çözümüne yönelik çabaların güçlendirilmesi açısından Tayland'ın liderlik pozisyonunu sürdürmesi anlaşılır bir durumdur. Bu liderlik, ASEAN'ın Myanmar'daki krizlere yönelik daha etkili ve bütüncül stratejiler geliştirmesine de katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak Myanmar Krizi, ASEAN'ın bölgesel güvenlik ve istikrar üzerindeki liderlik kapasitesini sınavan bir test niteliği taşımaktadır. Krizin çözümü için geliştirilecek stratejiler, sadece Myanmar'ın istikrarını sağlamakla kalmayacak, ASEAN'ın uluslararası arenadaki itibarı ve etkisi üzerinde de belirleyici olacaktır. Tayland'ın arabuluculuk çabaları ve bölgedeki diğer ülkelerin işbirliği, ortak bir çözüm süreci oluşturulması açısından umut vadetse de bu girişimlerin ASEAN'ın bütüncül bir yaklaşımıyla desteklenmesi gerekmektedir. Bölgedeki sınır ötesi etkiler ve ekonomik riskler, ASEAN'ın krize yönelik daha kararlı bir tutum geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

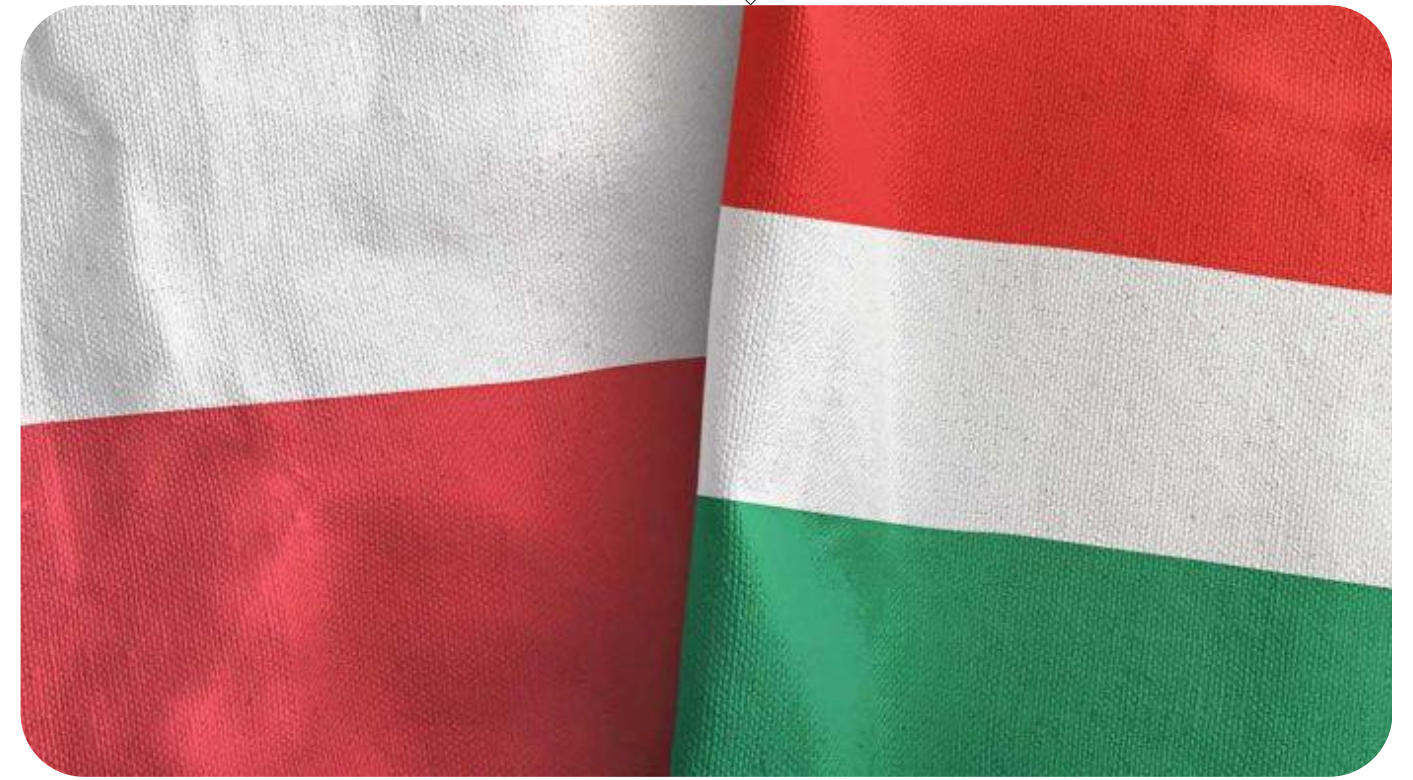
Bu bağlamda, Malezya'nın Ocak 2025 tarihinde üstleneceği ASEAN Dönem Başkanlığı, Myanmar Krizi'ne yönelik bölgesel çabaların geleceğini şekillendirme potansiyeline sahiptir. Langkawi Zirvesi, ASEAN'ın Myanmar'a karşı tutumunu daha net bir şekilde ortaya koymak ve kriz yönetiminde ortak bir yol haritası oluşturmak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Zirvede alınacak kararlar, Beş Maddelik Uzlaşma'nın uygulanabilirliği, ASEAN özel elçisinin rolü ve kapsayıcı bir siyasi sürecin desteklenmesi gibi konular üzerinden ASEAN'ın bölgesel liderlik kapasitesini test edecektir. Bu süreçte geliştirilecek yaklaşımlar, yalnızca Myanmar için değil, ASEAN'ın bölgesel ve uluslararası arenadaki uzun vadeli etkisi açısından da belirleyici olacaktır.

[1] "Thailand hosts regional talks to find solutions to Myanmar's bloody civil war", AP News, <https://apnews.com/article/myanmar-conflict-asean-diplomacy-8b05c4d22e649f88aeb1449bcf052710>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

[2] Aynı yer.

[3] "Myanmar's Election Ambitions: Insights from Than Swe's Diplomatic Plans in Bangkok", Thai News, <https://thai.news/news/thailand/myanmars-election-ambitions-insights-from-than-swes-diplomatic-plans-in-bangkok>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

[4] "Thailand calls regional talks on war-torn Myanmar frank but short on agreement", VOA News, <https://www.voanews.com/a/thailand-calls-regional-talks-on-war-torn-myanmar-frank-but-short-on-agreement-/7909022.html>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Macaristan ve Polonya Arasındaki Gerilim

Sena BİRİNCİ

Polonya ve Macaristan arasında son yıllarda ortaya çıkan gerilim, iki ülkenin Avrupa Birliği (AB) içindeki stratejik konumları ve ulusal çıkarları arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Uzun süre ortak değerler ve politikalar etrafında işbirliği yapan bu iki ülke, özellikle hukukun üstünlüğü, göç politikaları ve AB'nin bütçe kararları gibi konularda farklı tutumlar sergilemektedir. Bu durum, hem ikili ilişkileri hem de Avrupa Birliği içindeki uyumu etkileyen bir dinamik haline gelmiştir. Polonya'nın bölgesel liderlik iddiaları ve Macaristan'ın daha bağımsız bir dış politika izleme çabası, gerilimi daha da artırmaktadır. Söz konusu anlaşmazlıklar, Orta Avrupa'nın siyasi geleceğini şekillendirme potansiyeline sahiptir.

Viktor Orbán'ın 2016'da Polonya'nın Kraków kentinde yaptığı konuşmada, Polonya-Macaristan dostluğuna vurgu yaparak, "Dünyada Polonya'yı ve Polonyalıları Macarlar kadar takdir eden bir halk yoktur ve Polonyalılar da Macarları bu kadar takdir eder"[1] ifadelerini kullandı. Ancak bu dostane yaklaşım, sekiz yıl içinde yerini keskin eleştirilere bırakmıştır. Orbán, 2023'te Tusványos yaz kampındaki konuşmasında, "Polonyalılar Avrupa'nın en ikiyüzlü politikasını izliyor"[2] diyerek ilişkilerdeki gerilimi gözler önüne sermiştir. Polonya'dan gelen sert tepkiyle ilişkilerdeki çatlak daha da derinleşmiştir.

Macaristan'ın Fidesz partisi ile Polonya'nın eski iktidar partisi Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) arasındaki özel ilişki, Ukrayna savaşının etkisiyle zayıfladı. Bu durum, Donald Tusk'un 2023'te seçimleri kazanarak merkezci koalisyonu iktidara taşınmasıyla daha da kötüleşmiştir. Orbán ve Tusk arasındaki ilişkiler, Orbán'ın Avrupa Birliği karşıtı tutumu ve PiS ile olan bağlarını güçlendirmesiyle kopma noktasına gelmiştir. Orbán'ın PiS ile kurduğu ittifak, AB'nin demokrasi ve hukuk devleti endişelerine karşı bir direniş olarak güçlenmiştir.

Ancak Ukrayna savaşı, bu ittifakı yerle bir etmiştir. Polonya, Ukrayna'nın en büyük destekçisi olurken; Macaristan, Rusya'ya yakın durmuştur. Orbán'ın savaşa ilgili yorumları, Polonya'da büyük tepki toplamıştır. Donald Tusk, Orbán'ın politikalarını eleştirerek, "Avrupa'nın en Putin yanlısı hükümetini görevden alın"[3] çağrısında bulunmuştur. Tusk'un seçim zaferi, Polonya'nın AB ile ilişkilerini yeniden inşa etmesine odaklanırken, Orbán'ı daha da izole etmiştir. Tusk, Orbán'ın tersine, Polonya'nın demokratik değerlerini ve AB fonlarını geri kazanmayı hedeflemektedir. Bu süreçte, Polonya-Macaristan ilişkileri tarihi bir düşüş yaşatmıştır. Macar siyaset bilimci Zgut-Przybylska'ya göre durumu özetleyen cümle şudur; "Orbán hükümeti, Polonya-Macaristan dostluğunu tamamen sona erdirmeye karar verdi." [4]

Polonya ile Macaristan arasındaki ilişkiler, Macaristan'ın, eski Polonya Adalet Bakan Yardımcısı Marcin Romanowski'ye siyasi sığınma hakkı tanınmasıyla gerilmiş ve yeni bir diplomatik krize yol açmıştır. Romanowski, Polonya'da suç mağdurlarını desteklemek için kurulan bir fonu kötüye kullanmak ve devleti dolandırmaya teşebbüs etmek dahil olmak üzere 11 suçlamayla karşı karşıya kalmıştır. Polonya hükümeti, bu kararı "düşmanca bir tutum" ve Avrupa Birliği'nin ilkelerine aykırı bir hareket olarak nitelendirmiştir.[5] Orbán, Polonya hükümetinin Macaristan'ı düşman gibi gördüğünü ve Polonya'daki "siyasi zulümden" kaçan herkese sığınma hakkı tanıyacağını açıklamıştır. Bu durum, Polonya'nın tepkisini artırmış ve Dışişleri Bakanlığı, Macaristan'ın büyükelçisini çağıracağını ve Avrupa Komisyonu'na Macaristan'a karşı işlem başlatılması için başvuracağını duyurmuştur. Macaristan'ın bu hamlesi, AB içerisinde hukuk devleti ve yargı bağımsızlığına yönelik kaygıları artırmıştır. Bu gelişme, Polonya ile Macaristan arasındaki ideolojik yakınlığa rağmen, ilişkilerdeki çatlağı derinleştirmiştir. İki ülke, AB içerisinde giderek daha fazla izole olma riskiyle karşı karşıya kalmıştır.

Romanowski'nin durumu, Polonya'nın hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etme ve yolsuzlukla mücadele çabaları ile Macaristan'ın otoriter yönetim anlayışı arasındaki derin farklılıkları ortaya koymuştur. Bu olay, iki ülke arasındaki ideolojik yakınlığa rağmen, Avrupa Birliği içinde artan gerilimlere işaret etmektedir. Macaristan'ın bu kararı, AB'nin temel değerlerine aykırı bir tutum olarak algılanmakta ve hukukun üstünlüğü konusundaki tartışmaları derinleştirmektedir. Bu durum, Polonya ile Macaristan arasındaki ittifakı daha da zayıflatabilir ve AB içerisinde yeni bir çatışma alanı yaratabilir.

Viktor Orbán, Donald Tusk'un liderliğindeki hükümetin, Avrupa Birliği tarafından önceki sağ popülist yönetimi devirmek amacıyla kurulduğunu iddia etmiştir.[6] Ancak Orbán, bu iddialarını destekleyecek herhangi bir kanıt sunmamıştır. Polonya hükümeti, 2023 seçimlerinde rekor düzeyde bir katılımla iktidara gelmiştir. Orbán, bu durumu Macaristan'a karşı benzer bir senaryo olarak nitelendirerek, AB'nin kendi hükümetini devirmek ve yerine bir kukla yönetim kurmak istediğini öne sürmüştür. [7] Polonya Dışişleri Bakanlığı ise bu iddiaları reddederek, mevcut hükümetin Polonyalı seçmenlerin iradesini temsil ettiğini vurgulamıştır.

Orbán'ın açıklamaları, AB ile uzun süredir devam eden çatışmasının bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Macaristan'ın demokratik standartları ihlal ettiği gerekçesiyle AB tarafından fonlarının kesilmesi, Orbán'ın Brüksel'e yönelik eleştirilerini artırmıştır. Aynı zamanda, Macaristan'ın Rusya ve Çin ile yakınlaşarak otoriter rejimlere yatırım ve kredi talebiyle yönelmesi, Orbán'ın AB karşıtı tutumunu pekiştirmiştir.

Özetle; Polonya ve Macaristan arasındaki gerilim, iki ülkenin Avrupa Birliği içindeki farklılaşan politik yaklaşımlarını ve karşılıklı suçlamalarını yansıtmaktadır. Macaristan'ın, Polonya'dan kaçan bir muhalif siyasetçiye siyasi sığınma hakkı tanınması ve Orbán'ın Polonya hükümetini AB'nin "kuklası" olarak nitelendirmesi, ilişkileri daha da germiştir. Polonya ise Macaristan'ın bu adımını düşmanca bir davranış olarak değerlendirmiştir.

Bu gerilim, iki ülkenin AB içindeki konumları ve ittifakları üzerindeki olası etkileri nedeniyle önemlidir. Polonya, Donald Tusk liderliğinde demokrasi ve hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etmeyi hedeflerken, Macaristan, Orbán yönetiminde daha otoriter bir çizgide AB'ye karşı mesafeli bir duruş sergilemektedir. Bu farklılıklar, bir zamanlar ortak bir cephe oluşturan iki ülke arasında derin bir ayrışmaya yol açmıştır ve AB içindeki bölünmelerin derinleşmesine katkıda bulunmaktadır. Bu durum, Birlik içinde uyum ve işbirliği arayışlarını zora sokabilecek niteliktedir.

[1] Csongor Körömi, "Fratricide: How Poland and Hungary went from friends to foes", Politico, <https://www.politico.eu/article/poland-hungary-krakow-viktor-orban-politics-eu-europe-brussels/> (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[2] Aynı yer.

[3] Aynı yer.

[4] Aynı yer.

[5] Vanessa Gera, "Diplomatic spat erupts after Hungary gives asylum to Polish politician suspected of corruption", AP News, <https://apnews.com/article/poland-hungary-asylum-politician-dispute-6c528154f2ca2a67ef45fad333aa1984>, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[6] Justin Spike, "Hungary's Orbán claims Poland's center-right government was installed by the EU", AP News, <https://apnews.com/article/orban-polish-government-installed-eu-a2754cd1727ff01c7b5ce19b94bf41de>, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[7] Adam Easton, "Hungary sparks row with Poland by granting asylum to ex-minister", BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/c9dp6lweeggo>, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Rusya ve Çin'e Karşı Asya-Pasifik'te "Asya NATO'su"

Ergün MAMEDOV

Son yıllarda küresel güvenlik ortamında yaşanan değişimler hem Avrupa hem de Asya-Pasifik'te büyük güçler arasındaki rekabetin keskinleştiğini göstermiştir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa'daki Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) genişlemesi ve Ukrayna üzerinden Rusya'ya karşı uyguladığı stratejik baskının yanı sıra Asya-Pasifik bölgesinde Çin, Rusya ve Kuzey Kore gibi aktörlere karşı yeni güvenlik mimarileri oluşturarak küresel etkinliğini artırmaya çalışmıştır. Bu süreçte ABD'nin bölgedeki en yakın müttefiklerinden Japonya'nın da aktif bir şekilde yer aldığı savunma girişimleri ve Batılı ülkelerin artan askerî konuşlandırmaları dikkat çekmiştir. Bu gelişmeler, bölgesel dinamikleri yalnızca savunma politikalarıyla değil, aynı zamanda jeopolitik dengeler açısından da derinden etkilemiştir.

Japonya'nın Başbakanı Shigeru Ishiba, Çin, Rusya ve Kuzey Kore arasındaki artan askerî işbirliğine karşı bir "Asya NATO'su" oluşturulması çağrısıyla bölgedeki güvenlik dinamiklerini yeniden şekillendirme çabasına girişmiştir. Biden yönetiminin "Örgülü Güvenlik Mimarisi" olarak adlandırdığı strateji kapsamında ABD, Japonya ve diğer bölgesel ortaklar arasındaki savunma işbirliği yoğunlaşmıştır. Dörtlü Güvenlik Diyaloğu (QUAD) çatısı altındaki Japonya, Hindistan ve Avustralya ile düzenli görüşmeler, AUKUS ittifakı ve Washington, Tokyo ile Seul arasındaki artan işbirliği, bu stratejinin önemli bileşenlerindedir. Ishiba, Hudson Enstitüsü için kaleme aldığı bir yazıda bu gelişmeleri başarı olarak nitelendirirken, özellikle Tayvan üzerindeki gerilimlerin NATO tarzı bir savunma mekanizmasıyla önlenebileceğini savunmuştur. Ancak bu girişimler, ABD ve Japonya tarafından olumlu bir adım olarak değerlendirilirken, bölgedeki diğer aktörler tarafından daha geniş bir stratejik tehdidin işareti olarak algılanmıştır.[1]

Bu çabalar, ABD'nin küresel caydırıcılık stratejisini yalnızca Asya-Pasifik ile sınırlı tutmayarak Avrupa'daki Rusya tehdidinde karşı da genişlettiğini göstermiştir. ABD'nin NATO liderliğindeki desteğiyle Ukrayna'ya sağlanan askerî yardımlar, Rusya'nın tehdit algısını artırmış ve Moskova'nın hem konvansiyonel hem de stratejik caydırıcılığını güçlendirme çabalarını hızlandırmıştır.

Rusya Savunma Bakanı Andrey Belousov'un NATO ile olası bir savaşa hazırlık gerektiği yönündeki açıklamaları, Moskova'nın Batı'yı stratejik bir tehdit olarak görmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır. NATO'nun Temmuz ayındaki zirvesinde alınan kararlar, Ukrayna'ya sağlanan destek ve insansız sistemlere yönelik yeni doktrinler, Rusya'nın bu algısını pekiştirmiştir.[2]

Bu iki bölge arasındaki bağlantı, ABD'nin hem Avrupa'da hem de Asya-Pasifik'te benzer stratejik modelleri uygulamaya çalıştığını göstermektedir. Rusya'nın Asya-Pasifik bölgesindeki tehdit algısı, yalnızca Batı kaynaklı baskılarla değil, aynı zamanda Japonya ve ABD'nin liderlik ettiği bölgesel ittifakların şekillenmesiyle de daha karmaşık bir hale gelmiştir. Rusya Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov, Asya-Pasifik bölgesinde ABD, Japonya ve Güney Kore'nin liderliğinde NATO'ya benzer bir askerî ittifakin şekillenmekte olduğunu ve bu yapının Rusya, Çin ve Kuzey Kore'yi ana rakip olarak tanımladığını belirtmiştir.[3] ASEAN temelli mevcut güvenlik sisteminin ABD tarafından kontrol altındaki ittifaklara dönüştürülmeye çalışıldığını vurgulayan Gerasimov, bölgede yaklaşık 400 bin askerlik bir gücün konuşlandırıldığını ifade etmiştir. Tayvan çevresindeki gerilimi artıran ABD'nin, Taipei'ye modern silahlar sağlaması ve Tayvan Boğazı'ndaki deniz faaliyetlerini sürdürmesi, Moskova tarafından provokasyon olarak nitelendirilmiştir.[4]

Bu süreçte hem NATO hem de AB üyesi olan Fransa'nın Asya-Pasifik bölgesine uçak gemisi taarruz grubu göndermesi de Batı'nın bu stratejik yöneliminin bir parçası olarak dikkat çekici husus olarak yerini almıştır. Fransa, bu hamleyle AB içindeki kolektif savunma kimliğini ve küresel stratejik etkisini güçlendirmeyi amaçlamıştır. Hint-Pasifik'te ABD, Japonya, Avustralya ve Kanada donanmalarıyla gerçekleştirilecek tatbikatlar, Fransa'nın bölgesel ortaklıklarını derinleştirme hedefi taşıırken, aynı zamanda Çin gibi aktörler tarafından dışsal bir müdahale olarak algılanmıştır. İngiltere ve İtalya'nın da bölgedeki benzer konuşlandırmaları, Asya-Pasifik'teki tansiyonu artırmış ve bölgesel güvenlik çerçevesi oluşturma çabalarını zayıflatmıştır.[5]

Bu gelişmeler, NATO'nun Batı askerî yardımını koordine etme görevini ABD'den devralarak küresel ölçekte güç dağılımını yeniden düzenleme çabasıyla birleşmektedir. 2024 yılının Temmuz ayındaki NATO Washington Zirvesi'nde kararlaştırılan "Ukrayna için NATO Destek ve Eğitim Misyonu" (NSATU), Almanya'nın Wiesbaden kentinde merkezlenmiş ve 700 personelin görev alacağı bir yapıyla Ukrayna'ya destek mekanizmasını güvence altına almayı hedeflemiştir. Bu geçiş, ABD'de yeni seçilen Başkan Donald Trump'ın Ukrayna'ya yönelik askerî yardımları azaltma olasılığına karşı bir önlem olarak değerlendirilmiştir. Ancak ABD'nin hâlâ Ukrayna'ya en büyük silah tedarikçisi olması ve Trump yönetiminin politikaları, bu geçişin etkisini sınırlı kılmaktadır. Görev süresi bitmeden önce Biden yönetimi, Ukrayna'ya büyük miktarda mühimmat sevkiyatı planladığı iddialar arasında yer alırken, Trump'ın danışmanlarının, Kiev'in Moskova'le müzakerelere başlamaması durumunda askerî yardımı kesme olasılığını içeren bir planı gündeme getirmesi, Batı'nın desteğini sürdürülebilir kılma çabalarını daha da karmaşıktırıştır.[6]

Aynı süreçte Asya-Pasifik bölgesinde "Asya NATO'su" söylemi, uluslararası güvenlik ve işbirliği açısından önemli bir kavram olarak öne çıksa da bu fikrin pratikte uygulanabilirliği sınırlı görünmektedir. Donald Trump'ın "Amerika'yı Yeniden Büyük Yapı" sloganıyla şekillenen dış politika yaklaşımı, Trump 2.0 döneminde ABD'nin çok taraflı ittifaklardan ziyade ulusal çıkarları önceliklendiren ve liderlik rolüne dayalı bir strateji izleyeceğine işaret etmektedir. Trump'ın NATO'ya yönelik eleştirileri ve Avrupa'daki kolektif savunma mekanizmalarına karşı mesafeli duruşu göz önüne alındığında, ABD'nin Asya-Pasifik'te NATO benzeri bir ittifakın kurulmasına yönelik destek verme ihtimali oldukça düşüktür. Biden yönetimi döneminde, Japonya'nın ABD ile yakın işbirliği içinde geliştirdiği güvenlik stratejisi, Trump döneminde daha ikili ve sınırlı işbirliklerine evrileceğine işaret olarak değerlendirilmektedir. Japonya'nın Biden sonrası dönemde daha bağımsız ve pragmatik bir bölgesel güvenlik yaklaşımı benimsemesi, Asya-Pasifik'teki bölgesel güç dinamiklerini yeniden şekillendirebilir.

Rusya ve Çin'in bu süreçteki tepkileri ise Avrasya ve Asya-Pasifik bölgelerinde stratejik bir uyum sağlama çabalarına odaklanacaktır. Avrasya'da Rusya, Çin'le ekonomik, diplomatik ve askerî bağlarını daha da derinleştirerek ABD'nin hem Avrupa hem de Asya'daki güç kaydırma politikalarına karşı ortak bir savunma hattı oluşturabilir. Özellikle Kuzey Kore gibi müttefiklerin bu blokta aktif bir rol üstlenmesi, bölgesel denklemleri daha da karmaşık hale getirebilir. Bunun yanı sıra Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi kapsamındaki ekonomik genişleme politikaları ve Asya-Pasifik'teki altyapı projeleri, bölgedeki ülkelerin ekonomik bağımlılığını artırarak ABD liderliğindeki ittifakların etkisini zayıflatabilir. Çin'in Tayvan konusunda sertleşen tutumu ve ABD destekli askerî hamlelere karşı geliştirdiği karşı stratejiler, bölgesel güvenlik dinamiklerini daha da gergin bir hale getirebilir.

Bu çerçevede ABD'nin liderlik eksikliği ve kaynak sınırlamaları nedeniyle "Asya NATO'su" gibi bir oluşumun somut bir ittifak düzeyine ulaşması düşük bir ihtimal olarak değerlendirilebilir. Bölgedeki müttefikler, ABD'nin doğrudan liderlik sağlama eksikliğinde kendi güvenlik stratejilerini daha bağımsız ve pragmatik bir şekilde geliştirmek durumunda kalacağı öngörülen senaryolar arasında yer almaktadır. Japonya, Tayvan gerilimlerini yönetmek ve Çin'in artan bölgesel etkisine karşı koymak için daha dengeli bir yaklaşım benimseyebilir. Öte yandan Rusya ve Çin, bu durumu fırsata çevirerek bölgesel dengeyi kendi lehlerine çevirmek için mevcut işbirliklerini genişletebilir. Bu bağlamda Asya-Pasifik'te NATO benzeri bir ittifak fikri, daha çok politik bir söylem olarak kalmaya devam edecek ve bölgesel güvenlik mimarisinde belirgin bir değişim yaratmayacaktır. Bu durum, çok kutuplu düzenin güçlenmesine ve ABD'nin küresel liderliğinin zayıflamasına yol açabilecek uzun vadeli bir jeopolitik dönüşümün habercisi olabilir.

- [1] Micah McCartney, "Japan's New Leader Pushes Nuclear Weapons and Controversial 'Asian NATO'", Newsweek, <https://www.newsweek.com/japan-prime-minister-ishiba-pushes-nuclear-weapons-asian-nato-1963059>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).
 [2] Boldizar Gyori, "Russia Must be Ready for Potential Conflict with NATO 'within 10 years,' Defense Minister Says", The Kyiv Independent, <https://kyivindependent.com/russia-preparing-for-possible-conflict-with-nato>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).
 [3] "Gerasimov: Belyy dom Stremitsya Sozdat v ATR 'Aziatskuyu NATO'", TASS, <https://tass.ru/armiya-i-opk/22703811>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).
 [4] "Russia warns of emerging US-led 'Asian NATO'", News.Az, <https://news.az/news/russia-warns-of-emerging-us-led-asian-nato>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).
 [5] Guo Yuandan, "By Deploying Carrier Strike Group to Indo-Pacific for 1st Time in 40 years, France Aggravates Tensions in Asia-Pacific: Expert", Global Times, <https://www.globaltimes.cn/page/202412/1325358.shtml>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).
 [6] "Koordinatsiya Voennoy Pomoshchi Kiyevu pereshla ot SSHA k NATO", Central Asia, <https://centralasia.media/news:2207402>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Atlantik Diyalogu: Fas'ın Küresel Vizyonu ve Bölgesel Etkisi

Göktuğ ÇALIŞKAN

Atlantik Diyalogu, Atlantik Havzası'na kıyaslı olan ülkeleri bir araya getirerek karşılıklı işbirliğini artırmayı amaçlayan, küresel ve bölgesel düzeyde etkili bir platform olarak karşımıza çıkmaktadır. Fas'ın başkenti Rabat, bu diyalogun 2024 yılında düzenlenen 13. konferansına ev sahipliği yaparak ülkenin diplomatik etkinliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. 2011 yılından bu yana düzenlenen bu konferanslar, ekonomik kalkınma, güvenlik, göç ve enerji gibi geniş bir yelpazede stratejik konuları tartışma fırsatı sunmaktadır. Özellikle Atlantik Havzası'nın kuzey ve güney eksenleri arasında gelişen eşitsizlikleri ele almak, bu etkinliğin ana hedeflerinden biridir. Her yıl yüzlerce politikacı, akademisyen ve iş dünyasından temsilciyi ağırlayan Atlantik Diyalogu, Atlantik Havzası ülkelerinin çok taraflılığını güçlendirmeyi başarmıştır.

2024 Atlantik Diyalogu, 12-14 Aralık tarihlerinde Fas'ın başkenti Rabat'ta düzenlenmiş ve uluslararası düzeyde dikkat çeken bir etkinlik olmuştur.[1] Programa; ABD, Brezilya, Nijerya ve Almanya gibi stratejik öneme sahip birçok ülkeden temsilciler katılmıştır. Ayrıca, Fas Krallığı Birleşmiş Milletler Daimî Temsilcisi Omar Hilale ve Avrupa Birliği Dışişleri Temsilcisi Josep Borrell gibi önemli isimler konferansın açılış oturumlarında yer almıştır. Programın en dikkat çeken çıktılarından biri Afrika'nın enerji dönüşümüne yönelik 3 milyar dolarlık uluslararası bir fonun duyurulması olmuştur. Bunun yanı sıra Atlantik Havzası'ndaki göç krizine yönelik bir "Dayanışma Çerçevesi" geliştirilmiş ve Fas, bu süreçte hem bir arabulucu hem de çözüm ortağı olarak ön plana çıkmıştır. Fas'ın sürdürülebilir kalkınma vizyonu ile uyumlu olan bu sonuçlar, ülkenin bölgesel liderlik konumunu da güçlendirmektedir.

Fas'ın Atlantik Diyalogu'ndaki rolü sadece bir ev sahibi ülke olmakla sınırlı değildir, aynı zamanda diyalogun entelektüel ve diplomatik çerçevesine de önemli katkılarda bulunmaktadır. Konferansın Fas'ta düzenlenmesi, ülkenin Atlantik Havzası ile Afrika arasındaki köprü rolünü pekiştirmektedir. Bu bağlamda Atlantik Diyalogu'nun ana temaları arasında yer alan enerji güvenliği ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi konular, Fas'ın güneş ve rüzgâr enerjisindeki liderlik pozisyonunu da desteklemektedir. Rabat ve Marakeş gibi şehirlerde düzenlenen bu etkinlikler, Fas'ın bölgesel bir merkez olma hedefini daha ileri taşımaktadır.

Atlantik Diyalogu'nun küresel etkileri de Atlantik Havzası ülkeleri arasında ekonomik ve ticari işbirliğini güçlendirme kapasitesinde açıkça görülmektedir. Son düzenlenen konferansta, özellikle yeşil enerji ve sürdürülebilir kalkınma gibi konular ön plana çıkarılmıştır. Fas'ın 2030 yılına kadar enerji ihtiyacının %52'sini yenilenebilir kaynaklardan karşılamayı hedeflemesi, bu diyalog çerçevesinde somut bir başarı olarak dikkat çekmektedir. Aynı zamanda konferanslarda ele alınan ticaret ve finans konuları, Atlantik Havzası ülkeleri arasında toplam 2,3 trilyon dolarlık ekonomik potansiyeli canlandırmayı hedeflemektedir.

Fas'ın Atlantik Diyalogu'na katkısı, Afrika ülkeleri ile Batı Dünyası arasında daha derin ilişkiler kurulmasına öncülük etmiştir. Özellikle Rabat merkezli Royal Atlantic Initiative'in girişimleri, Afrika ülkelerinin uluslararası alanda daha güçlü bir şekilde temsil edilmesini sağlamaktadır. Söz konusu konferansta Afrika'nın borç yükünün hafifletilmesi ve bölgesel işbirliği mekanizmalarının artırılması gibi somut öneriler de sunulmuştur. Bu yaklaşım, Afrika ülkelerinin ekonomik kalkınma süreçlerine pozitif bir ivme kazandırmayı hedeflemektedir.

Bu yıl Rabat'ta gerçekleştirilen etkinlikte, siber güvenlik ve terörizmle mücadele konuları, katılımcı ülkelerin ortak gündeminde öncelikli olarak ele alınmıştır. Fas, bu alanda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde geliştirdiği etkili stratejilerle bölgesel bir güvenlik sağlayıcısı olarak kendini konumlandırmıştır. Sahel bölgesindeki istikrarsızlıkla mücadelede Fas'ın diplomatik girişimleri ve askeri katkıları, uluslararası alanda büyük takdir görmüştür. Özellikle, terör gruplarına karşı bilgi paylaşımı ve ortak operasyonlar konusundaki Fas liderliğindeki girişimler, bölgesel istikrarın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Fas'ın bu yaklaşımı, Atlantik Havzası'ndaki ülkeler arasında güvenlik alanında daha güçlü bağlar kurulmasını sağlamaktadır.

Göç yönetimi ve insan hakları konuları da Fas'ın insani diplomasi kapasitesini sergilemesi açısından önemli bir zemin sunmuştur. Avrupa ile Afrika arasında stratejik bir geçiş noktası olan Fas, göç politikalarında örnek teşkil eden yenilikçi ve insan odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Özellikle insani yardımların artırılması ve göçmenlerin temel haklarının korunması konularında Fas tarafından sunulan öneriler geniş kabul görmüştür. Fas, aynı zamanda göçmenlerin entegrasyonuna yönelik geliştirdiği sosyal programlarla, uluslararası arenada bir "insani diplomasi" merkezi olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, sadece Atlantik Havzası ülkeleri ile Fas arasında değil, aynı zamanda Afrika'nın diğer bölgeleriyle de yeni işbirliği fırsatları yaratmaktadır. Göç krizinin küresel düzeyde çözümüne yönelik Fas'ın önerileri, Birleşmiş Milletler nezdinde de desteklenmiştir.

Son toplantıda dijital ekonomi ve teknoloji transferi gibi konular da detaylı bir şekilde ele alınmış ve Atlantik Havzası ülkelerinin ekonomik entegrasyonunu artırmak hedeflenmiştir. Fas, start-up ekosistemini geliştirme ve dijital dönüşüm süreçlerinde bölgesel bir lider olma hedefiyle hareket etmektedir. Atlantik Diyalogu çerçevesinde sağlanan işbirliği mekanizmaları, Fas'ın küresel teknolojik rekabet gücünü artırmaya katkıda bulunmuştur. Fas'ın öne çıkan projelerinden biri, dijital altyapıyı güçlendirmek için oluşturulan bölgesel bir teknoloji fonu önerisi olmuştur. Bu girişimler, Fas'ın ekonomik kalkınma stratejilerinde Atlantik Diyalogu'nu önemli bir kaldıraç haline getirmektedir.

Noor Güneş Enerjisi Projesi gibi yenilikçi projelerle gündeme gelen toplantıda, Fas'ın enerji politikalarına katkıları dikkat çekmiştir. Yenilenebilir enerji projeleri ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çabalar, Fas'ın uluslararası enerji stratejilerinde lider bir aktör olarak görülmesine katkıda bulunmaktadır. Bu projeye Fas hem yerel enerji ihtiyacını karşılamakta hem de Afrika'nın enerji dönüşümüne liderlik etmektedir.

Rabat ve Marakeş gibi şehirlerin Atlantik Diyalogu'na ev sahipliği yapması, Fas'ın turizm sektörüne de büyük katkılar sağlamaktadır. Her yıl düzenlenen konferanslar, binlerce katılımcıyı ağırlayarak ülkenin kültürel ve ekonomik dinamizmini artırmaktadır. Bu durum, Fas'ın hem bir konferans turizmi merkezi olarak öne çıkmasını hem de ülkenin küresel algısını olumlu yönde etkilemektedir.

Atlantik Diyalogu, Fas'ın çok yönlü dış politika hedeflerini gerçekleştirmesinde kritik bir platform olarak göze çarpmaktadır. Söz konusu ülke, bu diyalog sayesinde Atlantik Havzası'ndaki ülkelerle daha güçlü işbirliği bağları kurmaktadır. Fas'ın bu süreçteki başarısı, sadece ekonomik veya diplomatik alanlarda değil, aynı zamanda uluslararası alanda bir "model ülke" olarak algılanmasında da kendini göstermektedir.

Gelecekte, Atlantik Diyalogu'nun küresel etkisinin daha da artacağı ifade edilebilir. Fas, bu süreçte liderlik rolünü sürdürerek Afrika ülkeleri ile Atlantik Havzası ülkeleri arasındaki ilişkilerin gelişmesine de öncülük edecektir. 2024 Atlantik Diyalogu'nda alınan kararların uygulanması, bu işbirliğinin somut sonuçlarını ortaya koyacaktır. Özellikle yeşil enerji, dijital ekonomi ve insani yardımlar gibi alanlarda atılacak adımlar, Fas'ın küresel rolünü daha da güçlendirecektir.

Fas açısından Atlantik Diyalogu, sadece bir diplomasi aracı değil, aynı zamanda ulusal kalkınma stratejisini destekleyen bir platformdur. Bunun gibi konferanslar ve uluslararası önemi olan programlar aracılığıyla ülkenin uluslararası itibarı artmakta, bölgesel entegrasyon hedefleri somutlaşmaktadır. Bu bağlamda, Fas'ın Atlantik Diyalogu'ndaki liderlik rolü, sadece ülke açısından değil, aynı zamanda Atlantik Havzası'nın tamamı için bir kazanım olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak Atlantik Diyalogu, Fas'ın uluslararası arenadaki etkinliğini artırırken, bölgesel işbirliği ve kalkınma süreçlerine de önemli katkılar sağlamaktadır. Ülke, bu platform sayesinde hem Afrika'nın hem de Atlantik Havzası'nın ortak çıkarlarını savunmaya devam etmektedir. Fas'ın bu süreçteki stratejik hamleleri, gelecekte ülkenin bölgesel ve küresel düzeyde daha da güçlü bir aktör haline gelmesini sağlayacaktır.

[1] Amina Elghoubachi, "Atlantic Dialogues 2024 in Rabat: Explore Atlantic Basin Cooperation, Challenges." Barlamam Today, 12 Aralık 2024. <https://www.barlamantoday.com/2024/12/12/atlantic-dialogues-2024-in-rabat-explore-atlantic-basin-cooperation-challenges/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Trump'ın Ticaret Savaşı ve AB'yle İlişkiler

Erdem Baran ALKAN

Donald Trump, 5 Kasım 2024 tarihinde yapılan seçimlerde Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) 47. Başkanı olarak seçilmiştir. Trump'ın bir önceki döneminde ABD-Avrupa Birliği (AB) ilişkilerinde önemli kırılmalar yaşanırken, yeni dönemde transatlantik ilişkilerin dinamikleri merak edilmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan beri ABD'nin başta ekonomik ve askeri şemsiyesi altında bulunan Avrupa, Trump dönemiyle birlikte bu korumayı kaybetme tehlikesi yaşamış ve Trump'ın Kıta Avrupası'na sert yaklaşımını yakından hissetmişti. İlk döneminde çelik ithalatına %25 ve alüminyuma %10 gümrük vergisi uygulanmıştı. Buna karşılık AB, değeri 6 milyar dolara varan Amerikan ürününe tarifeler uygulamaya başlayarak iki taraf arasındaki ticaret savaşı söz konusu olmuştu.[1]

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın şiddetlendiği bu dönemde kendini tehdit altında hisseden Avrupa'nın ABD'yle yeni bir ticaret savaşına girme olasılığı, bloğu köşeye sıkıştırmaya ve rahatsız etmeye yetmektedir. Kanada ve Meksika'yı %25 tarife uygulama tehdidinin ardından Trump, AB tarafından daha fazla Amerikan gazı ve petrolü satın alınmadığı sürece ekstra tarifeler uygulanacağını belirtmiştir.[2] Buna karşılık AB'nin ABD Büyükelçisi Jovita Neliupsiene ise böyle bir durumda AB'nin missileme yapacağını söylemişti. Buna ek olarak Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen ise Rus gazını Amerikan LNG'si ile değiştirmenin daha ucuz bir alternatif olduğunu söyleyerek bunun bloğa daha faydalı ve kazançlı olacağını, dolayısıyla üzerine tartışılabileceğini ifade etmişti. Dolayısıyla blok içinde konu üzerine değişen fikirler söz konusudur. Fakat Trump'ın bu politikasının hem AB'yi hem de uluslararası ekonomik düzeni etkileyeceği kesin olarak görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında 1944 yılında toplanan Bretton Woods Konferansı ile kurulması amaçlanan savaş sonrası küresel ekonomik sistemin liberal olması öngörülüyü. Bu yönde Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve önce 1947'de Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması ve ardından 1995'te Uruguay Turu'nda Dünya Ticaret Örgütü adıyla kurulan çeşitli kurumlar bu sistemin yapı taşları olarak kurulmuştu. Bretton Woods rejimi ABD'nin üzerine ciddi bir yük bindirmişti. Savaş sonrası Kıta Avrupası'nın ve gelişen ülkelerin ekonomileri üzerinde buldukları yardım ve etkisiyle ABD, kendi ekonomisindeki dalgalanmaları sert deneyimlemeye başlamıştı. Ayrıca söz konusu kurumlara en büyük orandaki katkıları yine ABD yapmaktaydı. Dönemin ABD başkanı Richard Nixon, 1971-1973 yılları arasında iç ekonomideki bu durumu rahatlatmak adına tarihe "Nixon Şoku" olarak geçen süreçte Dolar'ın Altın'a çevrilme uygulamasını iptal etmek de dahilinde birçok uygulama hayata geçirmiş, fakat bunlar başarılı olamamış ve sonunda "Watergate Skandalı" sonrası istifa etmek durumunda kalmıştır.[3]

OPEC Petrol Krizi'nin de etkisiyle Bretton Woods rejimi çökmüş ve dünyadaki ekonomik durum bir duraklama sürecine girmiştir. Bu sürecin ardından "Vaşington Uzlaşması" gibi süreçlerle hem ekonomist Joseph Stiglitz'in yaptığı eleştiri üzerine gelişen ülkelerin küresel ekonomik sistemde söz sahibi olmaları desteklenmiş ve liberal ekonomik sistemin de Bretton Woods'da belirtildiği gibi zamanla korumacı ve merkantilist politikaların terk edilerek zamanla oturtulması amaçlanmıştır.

Savaş sonrası dönemde iç ekonomide yapılan hükümet müdahaleleri ve dış ticarete aranan liberal düzen Keynesyen bir sistemi çağırıştırı nitelikteydi ve söz konusu müdahalelerin zamanla kaldırılması amaçlanıyordu. Fakat bu asla gerçekleşmemektedir. Dünya Ticaret Örgütü'nün son turu olan Doha Turu'nun 2001 yılında başlatılmasına rağmen hala sonuçlanamaması, önce 1990'larda artan Amerikan karşıtlığı ve söz konusu liberal ekonomik sistemin asla tam anlamıyla uygulanmadığının en büyük belirteci olmaktadır. Bundan öte daha çok merkantilist bir yapı halinde bulunan ekonomik sistem, 1973-1979 arası gerçekleşen Tokyo Turu sırasında ortaya çıkan yeni korumacılık olarak adlandırılan tarife dışı engeller vesilesiyle ve tarifeler vesilesiyle kısıtlanmış sözde liberal bir yapı halinde devam etmektedir.

Baştan kurulmaya çalışılan liberal ekonomik sistemin doğrudan ABD ve Kıta Avrupası arasındaki ilişkiden ortaya çıkması, şu anda da iki taraf arasındaki ticaret ilişkilerinin oluşturulmaya çalışılan küresel ekonomik sistemi kökten etkiler niteliktedir. Bu noktada Donald Trump'ın ortaya attığı ve olduğu kadar liberal olduğu düşünülen sistemin temelini oluşturan tarafların bugün bir ticaret savaşı haline girmesinin tetiklenmesi uluslararası liberal ekonomik sistem çabalarını baltalar niteliktedir. Bu tür merkantilist ve aşırı korumacı yaklaşımlar uluslararası ekonomide belli bir seviyeye kadar stabilizeyi sağlamanın önünde engel olmakta ve uygun olmayan ticaret pratikleri geliştirmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ortasında Avrupa'da artan baskıyı şiddetlendiren bu yaklaşım AB için büyük bir hayal kırıklığı yaratmaktadır.

Kitanın refah içinde varlığının büyük oranda ABD'ye bağlı olması hem bloğun bağımsızlığını zedelemekte hem de kendi kendine yetmesine karşı bir engel yaratmaktadır. Böyle bir ortam içinde AB'nin izlemesi gereken yol, ABD'nin alternatifinin bulunmasıdır. Enerji için de Orta Asya enerji kaynaklarının Bakü üzerinden Lapis Lazuli Boru Hattı gibi planlar aracılığıyla AB ülkelerine ulaştırılması düşünülebilir. Bu senaryo AB ve Batı'nın Kafkasya'da Rusya'ya karşı büyük oranda kaybettiği nüfuz savaşını iyileştirme çabalarının elzem olduğunu hatırlatır niteliktedir. Fakat AB ülkeleri hala Azerbaycan gibi bu senaryoda kilit rol oynayacak ülkeye karşı Ermenistan ile ihtilaflarında çeşitli kararlar çıkarmakla meşgullerdir.

Buna ek olarak Ursula von der Leyen'in de belirttiği gibi, Rus gazından daha ucuz bir alternatif olarak ABD gazının alınması da Trump'ın bu tehditlerini aslında bir avantaja çevirme yolu olarak görülebilir.[4] Günün sonunda AB, kendi kendine yeterlilik yaratma konusunda geç kalmıştır ve bu yüzden ABD'nin etkisinde kalmaya devam edecektir. Günümüz ekonomik sisteminde korumacı politikalar kaçınılmazdır ve bu, bir ülkenin veya bloğun kendi kendine yetebilmesi ihtiyacını, dolayısıyla başka bir merkantilist prensibi doğurmaktadır. Bu durumda liberal sistem baltalansa da AB'nin buna yönelik alternatifler oluşturması ve yukarıda bahsedildiği gibi özellikle Trump'ın korumacı önlemlerine karşı akılcı politikalar üretip kendi avantajını yaratması elzemdir.

[1] Stercevic, Seb. (2024), "Trump ramps up EU trade war threat unless bloc buys American oil and gas.", POLITICO, <https://www.politico.eu/article/us-donald-trump-threat-eu-tariffs-unless-buys-american-oil-gas/>, (Erişim Tarihi: 24.12.2024).

[2] Boak, Josh & Casert, Raf (2024), "Trump adds Europe to the list of US trade partners he's threatening with tariffs.", APnews, <https://apnews.com/article/trump-europe-trade-tariffs-natural-gas-oil-08d762fd17a0737aa6add3c9382c4bd>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

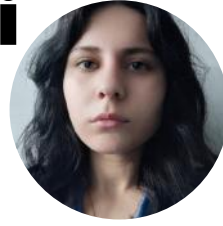
[3] Garten, Jeffrey E. (2021), "Three Days at Camp David: How a Secret Meeting in 1971 Transformed the Global Economy.", s. 70-73, (Erişim Tarihi: 24.12.2024).

[4] Hodgson, Robert (2024), "Trump threatens trade tariffs unless Europe buys a lot more US oil and gas.", euronews, <https://www.euronews.com/business/2024/12/20/trump-threatens-trade-tariffs-unless-europe-buys-a-lot-more-us-oil-and-gas>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Japonya'nın Kültür Endüstrisi ve İhracatı

İtir BOZDAĞ

Japon kültürü, özgünlüğü ve uzun yıllar boyunca korunmuş öğeler içermesiyle bilinmektedir. Son yıllarda ise yemek ve sinema gibi birçok alanda uluslararası tanınırlığa ulaşmış ve geniş kitlelerce benimsenmiştir. Japonya, kültür endüstrisini sadece iç pazara değil dış pazara da ihraç etme konusunda stratejiler izlemektedir. Bu politikalar, gelişen teknoloji ve pratiklerle değişim göstermiştir.

Japonya'nın kültürel öğelerini tanıtmaya çabaları yıllar öncesine dayanmaktadır. 19. yüzyılın sonlarına doğru Paris ve diğer yerlerde düzenlenen Dünya Fuarları, Japonya'ya ait unsurları Batı Dünyası'na tanıtmak için erken bir fırsat sunmuştur. 20. yüzyılın ilk yarısında Japon kültürü Asya'da çeşitli bölgelere yayılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından geçen ilk yıllarda, Japon dövüş sanatlarına ve bununla bağlantılı olarak Zen Budizmi'ne duyulan ilgi artmış ve bu durum felsefe, şiir, sinema ve sanatlar üzerinde belirgin bir etki yaratmıştır.[1]

Japonya'ya ait kültürel öğelerin ve pratiklerin uluslararası alanda tanınırlığının yeni bir trend olmadığı, aksine 100 yıl öncesinden beri var olan bir durum olduğu görülebilir. Asya'dan Avrupa'ya geniş bir coğrafyayı etkilemeye başlamış olup gittikçe globalleşen dünyada kültürün yayılması hız kazanmıştır. Bu durumda Japonya'nın tarihi ve kültürel mirasını uzun yıllar boyunca korumuş olmasının etkisi de bulunmaktadır.

Siyasi popüler kültürün ulusötesi hareketi üzerine çalışan birçok akademisyen, bu sürecin siyasi ve ekonomik boyutlarını incelemiştir. Bu bağlamda Japon medya ürünlerinin küresel ölçekte yayılımının, kimi zaman Japonya'nın "yumuşak gücü" olarak tanımlanan, yeni bir kültürel emperyalizm biçimini temsil ettiği görülmüştür.[2]

Japon kültürünün uluslararası düzeyde yayılması ile Japonya'nın dünya üzerinde gittikçe artan teknolojik ve ekonomik etkisiyle paralellik gösterdiği görülebilir. Bu durum 1950'ler sonrasında Amerikan kültürünün birçok ülkede yayılması sırasında ekonomik açıdan büyüyen bir güç olması durumuna benzetilebilir. Ayrıca Japonya'nın kültür ihracatı sayesinde diğer ülkelerle arasında bir köprü kurmaya ve ilişkilerini derinleştirmeye çalıştığı da söylenebilir.

1960'larda başlayan Japon animasyon ihracatı gittikçe büyümektedir. Japon içerik endüstrisi, ihracat değeri açısından çelik endüstrisiyle rekabet edebilecek kadar büyümüştür. 2022 yılında Japon içeriklerinin yurtdışı satışları toplamda 4,7 trilyon yen olurken, çelik endüstrisi 5,1 trilyon yen ve yarı iletken endüstrisi 5,7 trilyon yenlik bir hacme ulaşmıştır. İçerik endüstrisi, anime ve diğer eserlere bağlı yerleri ziyaret eden turistler aracılığıyla da ekonomik faydalar sağlamaktadır. [3]

Japonya'nın animasyon ve içerik sektöründe özgün bir oluşuma sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim Japon animasyonlarının uluslararası alandaki tanınırlığı kitlelerce kabul edilmekte olup ülke içerisinde gittikçe büyüyen bir sektördür. Animasyon ve diğer içeriklerin Japonya ekonomisine olan katkısı ise her sene katlanarak artmakta birlikte bu sektör Japonya'nın dünya üzerindeki imajına olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Japonya'nın popüler kültür ihraç etme konusundaki başarısı, çekici ürünler yaratmanın yanı sıra, pazarlamak ve yaymak için yenilikçi yöntemler geliştirmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, teknolojik gelişmelerden faydalanarak maliyetleri düşürmüş ve popüler kültür ürünlerini tüm ekonomik sınıflardan insanlara uygun fiyatlarla sunmuş ve ürünlerini dünya genelindeki orta sınıflara hitap edecek şekilde yerelleştirmiştir.[4]

Japonya'nın kültürel öğelerini uluslararası pazarda yaygınlaştırma başarısının altında ekonomik kısıtlamaları ortadan kaldıracak stratejiler izlemesi önemli bir rol oynamaktadır. Tüketicimin büyük oranda orta sınıf tarafından gerçekleştirildiğinin bilincinde olup popüler kültür öğelerinin onların erişebileceği düzeyde pazarlamıştır. Diğer bir açıdan popüler kültürü olduğu gibi değil, pazar bazında uyarlamak için uğraşmış ve başarılı olmuşlardır.

Japon popüler kültürünün diğer pazarlarda daha başarılı olabilmesi için Japon ve yerel şirketler, ürünleri o ülkenin anadilinde çevirmek için işbirliği yapmışlardır. Japonya'nın popüler kültür patlaması, ülkenin imajı ve kimliği üzerinde son derece olumlu bir etki yaratmıştır. Çünkü Japonya, dünyaya göstermek istediği dikkatle seçilmiş bir imajı ihraç etmektedir. Bu imaj, popüler kültürün yüzeysel yönlerine ve ulusal kimliğe odaklanmaktadır.[5]

Japonya'nın kültür ihracatındaki diğer bir başarısının altında dil bariyerini ortadan kaldırması yatmaktadır. Bu sayede yayılması ve diğer ülkelere benimsenmesi daha kolay bir hal almıştır. Dahası Japonya popüler kültür öğelerini uluslararası alanda bir Japon kimliği oluşturmak için de kullanmıştır. Bu kimliğin korunmuş geleneklerin sürdürüldüğünü gösterdiğini söylemekle birlikte Batı'dan farklı özgün bir Japon kültürünü de temsil ettiği görülebilir.

Japonya, popüler kültürü yerel taban seviyesinde geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmıştır; bu, genellikle büyük şirketler tarafından yönetilen Batı tarzı popüler kültürden farklıdır. Japon şirketleri, ürünlerini diğer ülkelere ihraç etmeden önce, yerel pazarlardan ulusal pazarlara doğru genişleyerek, uluslararası pazarlara açılmadan önce kendi iç pazarlarında neyin işe yaradığını belirlemişlerdir.[6]

Japon kültür öğelerinin özgünlüğünün yerel pazarlardan geldiği görülebilir. Japonya'nın bu stratejisinin Batı'dan farklı olmasının hem ulusal pazarın ihmal edilmemesi hem de yerel öğelerin korunmasına olanak tanıdığı söylenebilir. Halihazırda var olan kültürel öğelerin daha geniş kapsamlı bir ölçüde yeniden inşa edilmesi ve iç ve dış pazarlara sunulduğu görülebilir.

“Cool Japan” girişimi: Birleşik Krallık’taki Cool Britannia politikası, Japonya’nın Cool Japan hareketini içeren mevcut politikasına ilham vermiştir. Cool Japan fikrinin ilk kez önerilmesinden, Bakanlar Kurulu politikası haline gelmesinden ve Japonya’da kademeli olarak uygulanmaya başlanmasından bu yana on yıldan fazla bir süre geçmiştir. “Cool Japan”ın geniş konsepti, manga ve Japon animasyonu gibi alt kültür ürünlerinden geleneksel kültürel mirasa kadar Japon kültürünün tüm yönlerini kapsamaktadır.[7]

Japonya’nın kültür endüstrisinin gelişmesinde ve yayılmasında devlet desteğini görmek mümkündür. Bu durum Japonya’nın diğer kıtalarda etkili bir ülke konumunda olmak adına geliştirdiği politikaların bir parçası olarak görülebilir. Aynı zamanda Japonya’nın uluslararası alandaki imajına verdiği önemi de göstermektedir. Japon kültürünü diğer ülkelerin dilleri ve ekonomik sınıflarına adapte etme çabalarına benzer şekilde Birleşik Krallıkın politikasını da Japonya’ya entegre etmişlerdir. Bu girişim Japon kültürünü Batı’da yaygınlaştırırken, aynı zamanda ekonomik katkı da sağlamaktadır.

[1] Mouer R, Norris C. Exporting Japan’s culture: From management style to manga. In: Sugimoto Y, ed. The Cambridge Companion to Modern Japanese Culture. Cambridge Companions to Culture. Cambridge University Press; 2009:352-368.

[2] Aynı yer.

[3] Times, J. (2024, June 8). Japan to boost support for anime and manga exports. The Japan Times. <https://www.japantimes.co.jp/news/2024/06/08/japan/japan-manga-anime-export/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2024).

[4] Lux, Gillianne, “Cool Japan and the Hallyu Wave: The Effect of Popular Culture Exports on National Image and Soft Power” (2021). East Asian Studies Honors Papers. 3. https://digitalcommons.ursinus.edu/eastasia_hon/3

[5] Aynı yer.

[6] Otmazgin, Nissim Kadosh. Regionalizing Culture: The Political Economy of Japanese Popular Culture in Asia. University of Hawai’i Press, 2014. JSTOR, www.jstor.org/stable/j.ctt6wqw63

[7] Cool Japan Strategy-Cabinet Office Home page. (n.d.). Cabinet Office Home Page. https://www.cao.go.jp/cool_japan/english/index-e.html, (Erişim Tarihi: 23.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Trump’ın Zaferi Sonrası ABD’ye Türk Akını Kapıda mı?

Ali Caner İNCESU

5 Kasım 2024 tarihinde gerçekleştirilen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçi Parti adayı Donald Trump zafer kazanmıştır. 2017-2021 yılları arasında ABD Başkanlığı görevini yürüten Trump, dünya kamuoyunda özellikle göçmen karşıtı politikalarıyla öne çıkmıştır. Trump yönetimi, göçmenlik politikalarında köklü değişikliklere giderek göçmenler açısından oldukça sıkıntılı bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur

Trump’ın başkanlığı döneminde dikkat çeken göçmen karşıtı politikalar arasında; aile içi şiddet mağdurlarının iltica başvurusu yapma hakkının kaldırılması, iltica başvurusunun ABD yargı makamlarınca kabul edilmesinin ardından çalışma izni başvurusu için gereken bekleme süresinin 150 günden 365 güne çıkarılması, iltica süreçlerinin ABD sınırları yerine Meksika’da gerçekleştirilmesi ve yasadışı yollarla ülkeye giriş yapanların çalışma izni başvurularının reddedilmesi gibi uygulamalar yer almaktadır.

Trump yönetiminin dünya kamuoyunda tepkilere yol açan bir diğer göçmenlik karşıtı politikası, bazı Müslüman ülkeleri hedef alan seyahat kısıtlamaları olmuştur. İran, Libya, Suriye, Sudan ve Yemen gibi Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelere yönelik bu kısıtlamalar, dini topluluklar, etkilenen ülkeler ve uluslararası kuruluşlar tarafından sıklıkla “İslam karşıtı” ve “ayrımcı” olarak nitelendirilmiştir. [1]

Joe Biden’ın 2021 yılında ABD Başkanlık koltuğuna oturmasıyla birlikte Trump döneminde göçmenlere yönelik uygulamaya konulan kısıtlamaların büyük bir kısmı yürürlükten kaldırılmıştır. Bu değişiklik, ABD’ye iltica etmeyi planlayan bireyler için karar alma süreçlerini kolaylaştırmıştır. Biden dönemi göçmenlik politikalarının Türkler de dahil olmak üzere birçok göçmen grubu için daha olumlu bir ortam yarattığı ifade edilebilir.

2021 yılından itibaren ABD'ye iltica eden Türklerin sayısındaki artış bu durumu destekler niteliktedir. 2021 yılında ABD'ye iltica eden Türklerin sayısı 4.989 iken, 2022 yılında bu sayı 19.470'e ulaşmıştır.[2] 2023 yılında 18.986 olarak kaydedilen Türk ilticacı sayısı, 2024 yılında 13.311 olarak rapor edilmiştir.[3] Meksika sınırını kullanarak ABD'ye giriş yapan Türklerin sayısı 40 bini aşmıştır.[4] Biden dönemi göçmenlik politikaları, Türklerin ABD'ye göç sürecinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

2024 ABD başkanlık seçimlerinde Donald Trump'ın yeniden başkan seçilmesi, göçmenler arasında ciddi bir endişe yaratmıştır. [5] Seçim kampanyası sırasında, geçmişte uyguladığı sert politikaları yeniden hayata geçireceğine dair yaptığı açıklamalar, 20 Ocak 2025 tarihinde başkanlık koltuğuna oturmasından önce ABD sınırında yoğun bir Türk göçmen akışının yaşanacağı beklentisini artırmıştır. [6] Göçmenlerin bu aceleci tutumu, geçmişteki kısıtlamaların tekrar uygulanacağı korkusuyla bağlantılıdır.

Bu potansiyel göç dalgasının, ABD sınırındaki göçmen kamplarının kapasitesini aşarak kriz ortamı yaratması muhtemeldir. Ayrıca, yoğun iltica başvurularının ABD göçmenlik mahkemeleri üzerinde ciddi bir yük oluşturacağı öngörülmektedir. Beklenen bu göç hareketinin yalnızca ABD'de değil, sınırın Meksika tarafında da öngörülemeyen sonuçlar doğurması oldukça olasıdır. Özellikle Meksika kartellerinin ABD-Meksika sınır geçişlerindeki etkili rolü dikkate alındığında, Trump'ın Başkan olarak göreve başlayacağı tarihin kadar Meksika'nın kuzeyinde birikmesi beklenen yoğun göçmen nüfusunun bölgede istikrarsızlığa yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Trump'ın göçmenlere yönelik sert politikaları, yalnızca bireyler üzerinde değil, aynı zamanda ABD'nin uluslararası ilişkileri ve toplumsal dinamikleri üzerinde de derin etkiler bırakmaya devam etmektedir. Göçmenlik meselesi, ABD'nin gelecekteki yönetimlerini ve uluslararası itibarını şekillendirecek önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Özellikle Türk göçmenler açısından, Biden yönetiminin yarattığı nispeten olumlu koşulların Trump döneminde tekrar zorlaşacak olması, gelecek yıllarda göçmenlerin karşılaşacağı zorlukların habercisidir. Bu durum, sadece bireysel trajedilere değil, aynı zamanda ABD-Meksika sınırındaki insani krizlerin artmasına da yol açabilir.

Sonuç olarak, Donald Trump'ın göçmenlik politikaları, yalnızca göçmenlerin yaşamlarını değil, aynı zamanda ABD'nin küresel algısını ve insan hakları konusundaki duruşunu da şekillendirmiştir. Joe Biden'ın bu politikaları geri çekmesi, göçmenler açısından bir rahatlama yaratmış olsa da Trump'ın yeniden başkanlık koltuğuna oturmasıyla birlikte göçmenler için zorlu bir dönemin yeniden başlayacağı öngörülmektedir. Türk vatandaşlarının ABD'ye olan yoğun ilgisi ve Meksika sınırındaki hareketlilik, ABD'nin göçmenlik politikalarının yalnızca yerel değil, aynı zamanda küresel bir mesele olduğunu ortaya koymaktadır.

[1] "U.N. Rights Chief Says Trump's Travel Ban Is Illegal", Reuters, <https://www.reuters.com/article/usa-trump-immigration-un-idINKBN15E1SV/>, (Erişim Tarihi: 26.11.2024).

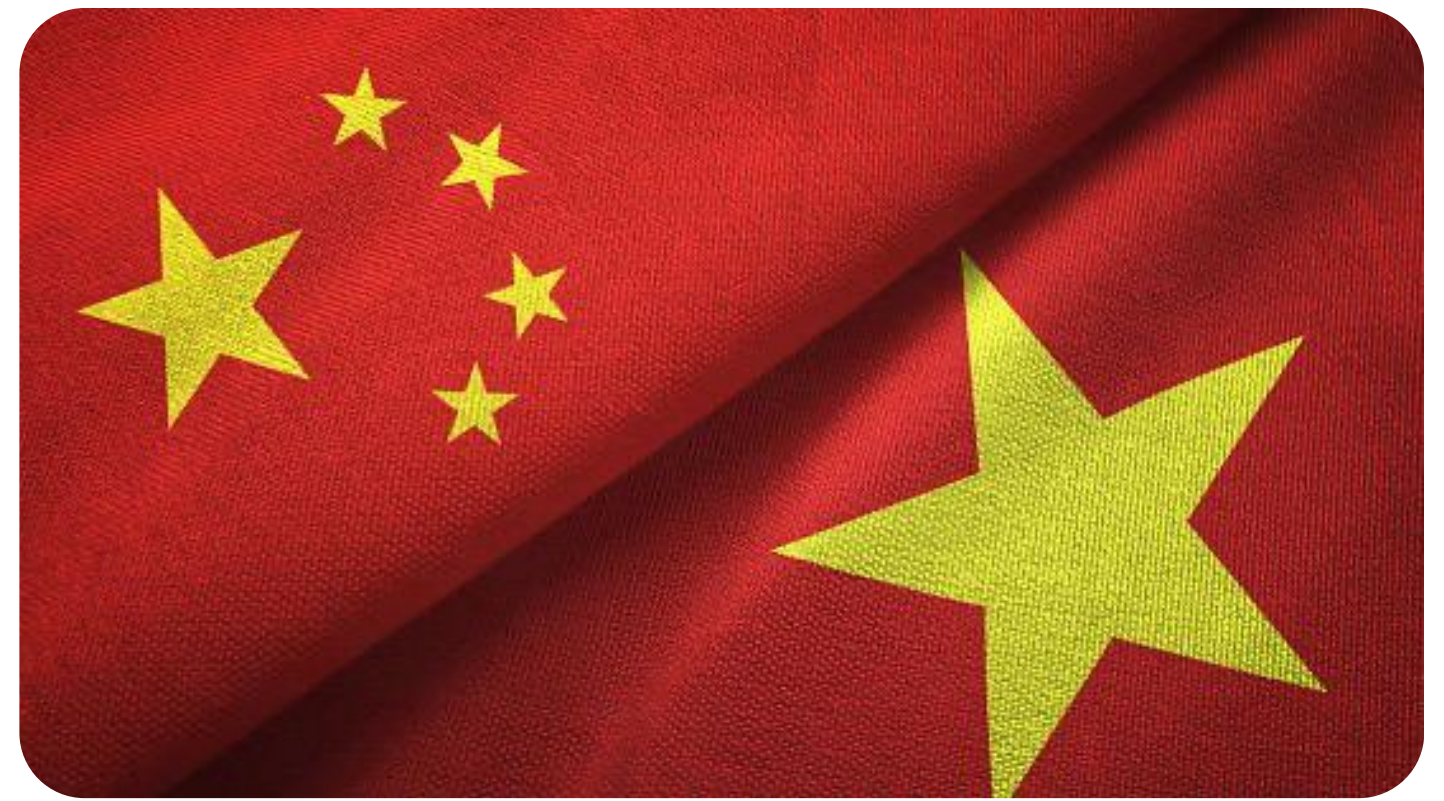
[2] "U.S. Border Patrol and Office of Field Operations Encounters by State, 2024", U.S. Customs and Border Protection, www.cbp.gov/newsroom/stats/nationwide-encounters, (Erişim Tarihi: 26.11.2024).

[3] Aynı yer.

[4] Aynı yer.

[5] Montoya-Galvez, Camilo, and Suvro Banerji. "They're Very Scared: Migrants Anxiously Monitor U.S. Election, Fearing Trump Win", CBS News, <https://www.cbsnews.com/news/migrants-anxiously-monitor-u-election-fearing-trump-win/>, (Erişim Tarihi: 26.11.2024).

[6] "Trump Says Immigrants Are 'Poisoning the Blood of Our Country.' Biden Campaign Likens Comments to Hitler", NBC News, www.nbcnews.com/politics/2024-election/trump-says-immigrants-are-poisoning-blood-country-biden-campaign-likens-rcna130141, (Erişim Tarihi: 26.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Güneydoğu Asya'da Denge Oyunu: Çin ve Vietnam İşbirliği

Berra KIZILYAZI

Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri To Lam, perşembe günü Hanoi'de Çin Savunma Bakanı Dong Jun ile bir araya gelmiştir. Xinhua Haber Ajansı'na göre Dong ve beraberindeki heyet Vietnam Halk Ordusunun kuruluşunun 80. yıldönümü vesilesiyle düzenlenen büyük bir toplantıya katılmıştır. Ülkedeki ulusal kurtuluş, ulusal bağımsızlık ve sosyalist inşa sürecinde Çin'in desteğine büyük önem veren Vietnam, Çin'le dostane ilişkiler geliştirmeyi dış politikasında stratejik bir tercih ve öncelik olarak görmektedir. Dong, Çin tarafının iki ülke ve iki ordu arasındaki geleneksel dostluğa değer verdiğini ve her iki ülkenin üst düzey liderleri tarafından varılan mutabakatın rehberliğini takip etmeye, Vietnam tarafıyla deniz güvenliği dahil çeşitli alanlarda pratik işbirliğini derinleştirmeye, ordular arasındaki stratejik karşılıklı güveni arttırmaya, karşılıklı ilişkilerin sürekli gelişimini teşvik etmeye, bölgesel barış ve istikrarı ortaklaşa korumaya hazır olduğunu söylemiştir.[1]

Bu görüşmede, dostane ve karşılıklı çıkarların gözetildiği ilişkiler vurgulanmış, savunma ve güvenlik alanlarında işbirliğine yönelik adımlarla bölgesel istikrarın korunması amaçlanmıştır. Çin, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ülkeleriyle olan ilişkilerini ileriye taşıırken, Vietnam ise dünyadaki büyük güçlerden biri olan Çin'le tarihsel ve jeopolitik ilişkilerini, savunma ve güvenlik alanlarına genişleterek bölgede denge ve istikrar kurulmasında aktif rol almıştır. Vietnam'ın 25 Haziran da Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile imzaladığı "ABD-Vietnam Kapsamlı Stratejik Ortaklık Ekonomik Diyalogu (CSPED)" ve Çin'le güvenlik işbirliği konusunda vardığı anlaşmalar, Vietnam'ın çok taraflı bir dış politika izlediğinin göstergesidir. Vietnam, ABD'nin teknolojisinden yararlanırken Çin'le bölgede karşılıklı güveni sürdürmeyi amaçlamaktadır. Böylece Vietnam, ulusal çıkarlarını koruma hedefleriyle uyumlu olarak çok taraflı bir denge stratejisi izlerken, Güneydoğu Asya bölgesinde de kilit bir aktör rolünü üstlenmiştir.

ASEAN ülkeleri özelinde Vietnam'ın uyguladığı dış politika stratejisi, bölgesel işbirliği ve çok taraflılık açısından da önemlidir. Vietnam'ın hem ABD hem de Çin'le sürdürdüğü tarafsız ilişkiler ASEAN'in de tarafsızlığını sürdürmesinde etkili olmuştur. Vietnam'ın ABD'yle savunma ve teknoloji gibi alanlarda işbirliğini artırması, ASEAN ülkelerinin de ABD'yle ortak çalışabileceği alanların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca Vietnam, Çin-ABD rekabetinin halen devam ettiği uluslararası arenada ASEAN'in bu rekabetteki tarafsızlığını korumasında da bir strateji oluşturmasına destek olmuştur. Vietnam, bir yandan Çin'le ekonomik bağlarını güçlendirirken diğer yandan ABD'yle güvenlik işbirliğini sürdürmüştür. Bu yaklaşım ASEAN'in de benzer bir politika benimsemesine örnek oluşturmuştur. Böylece ASEAN, ABD ile stratejik ilişkiler geliştirebilirken Çin'in karşısında yer almamıştır. Özellikle Güney Çin Denizi gibi hassas konularda dengeli bir tutum izlenmesi, ASEAN'in Çin ve ABD ile yapıcı ilişkiler oluşturmasına olanak sağlamıştır. Bu bağlamda, çok taraflı diplomasi ile bölgesel güç dengelerinin sağlanmasında lider rolünü üstlenen Vietnam'ın, yalnızca ASEAN'da değil uluslararasıda da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Çin Güney Çin Denizi Araştırmaları Enstitüsü Deniz Hukuku ve Politikası Enstitüsü Müdür Yardımcısı Ding Duo Global Times'a yaptığı açıklamada, bu yılın başından beri iki ordu arasındaki olumlu etkileşimlerin yüksek düzeyde siyasi karşılıklı güveni ortaya koyduğunu, bölgesel ve uluslararası topluma Çin ve Vietnam'ın denizlerdeki farklılıkları etkin bir şekilde yönetip ele alabileceklerini, bölgesel barış ve istikrarı birlikte koruyabileceklerini gösterdiğini söylemiştir. Ding, "Belirsizliğin arttığı mevcut uluslararası ortamda Çin-Vietnam işbirliği bir istikrar unsuru olarak işlev görmektedir. Çin ile Vietnam arasındaki askeri ve güvenlik işbirliği herhangi bir üçüncü tarafa yönelik değildir" ifadelerini kullanmıştır.[2]

11-12 Nisan 2024 tarihlerinde ise sekizincisi düzenlenen Vietnam-Çin Sınır Savunma Dostluk Değişimi, Vietnam Savunma Bakanı General Phan Van Giang ve Çinli mevkidaşı Dong Jun'un eşbaşkanlığında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin sonunda, Vietnam Ulusal Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Servisi ile Çin Halk Kurtuluş Ordusu Güney Tiyatro Komutanlığı arasında telefon hattı kurulmasına ilişkin bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.[3]

Bu gelişme, iki ülke arasında daha yapıcı ve barışçıl ilişkilere işaret etmektedir. Karşılıklı güvenin sağlanması, sınır güvenliğine yönelik işbirliği, gerilim ortamlarında çözüm yöntemleri bulunması ve güvenilir bir diyalog ortamının oluşması adına bu gelişme önem arz etmektedir. Ayrıca bölgedeki diğer ülkelere güvenlik ve savunma işbirliklerinin geliştirilmesi, bölgesel barışın istikrarına yönelik güven artırıcı önlemlerin sağlanması açısından Çin-Vietnam işbirliklerinin bir örnek oluşturduğu görülmektedir.

Çin Milli Savunma Bakanı Dong Jun, 20 Ağustos 2024 tarihinde Vietnamlı mevkidaşı Phan Van Giang ile Pekin'de bir araya gelmiş ve Dong, iki ordunun işbirliği kalitesini ve verimliliğini arttırmak için çabalarını hızlandırması gerektiğini vurgulamıştır. Dong, daha pratik sonuçlar için yeni alanları genişletirken, personel eğitimi, ortak tatbikatlar ve uluslararası işbirliği dahil olmak üzere çeşitli alanlarda işbirliğinin ivmesini korumak için çalışmalar yapılması gerektiğini söylemiştir.[4] Bu görüşme, diğer görüşmelerde de olduğu gibi hem Vietnam hem de bölgesel güvenlik işbirliklerinin derinleşmesi, ASEAN'in büyük güçlerle daha tarafsız, esnek politikalar izlemesi ve uluslararasıda denge ve güvenlik politikaları temelinde kritik bir anlam taşımaktadır. Ayrıca Çin'in Asya-Pasifik'te artan etkisi buna benzer anlaşmalar ve görüşmelerle artarken ASEAN ülkeleri gibi bölgedeki birçok ülkenin kalkınmasında ve güvenliğinin sağlanmasında katkıda bulunmuştur. Vietnam'ın ise ABD ve Japonya ile işbirliği içerisinde olması, bölgesel barışa yönelik çok taraflı güvenlik anlaşmalarının önünü açmış, Asya-Pasifik'teki çok taraflı işbirliklerinin artmasını sağlamıştır.

Özetle Çin ve Vietnam'ın gerçekleştirdiği son görüşme, daha önceki görüşmelerin de bir sonucu olarak iki ülke arasındaki askeri işbirliğinin derinleştirilmesi, karşılıklı güvenin sağlanması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Tarafsızlık ilkesini benimseyen Vietnam'ın Çin'le güvenlik temelli işbirlikleri, hem bölgesel istikrarı hem de diplomatik yollarla olası gerilimlere çözüm arayışı sunmaktadır. Çin-Vietnam işbirlikleri, uluslararası örgütler ve büyük güçler arasında da bir denge oluşmasında kritik rol oynamaktadır. Vietnam'ın Çin'le işbirliği yapıp aynı zamanda ABD'yle de stratejik bağlar kurması, çok taraflı diplomasi yoluyla bölgedeki istikrarı ve ulusal çıkarlarını korumasını mümkün kılmıştır. Böylece Vietnam, büyük güçler arasında bir denge unsuru olarak konumlanmıştır.

[1] "Vietnam's party general secretary meets Chinese defence minister amid high level of political mutual trust", Global Times, <https://www.globaltimes.cn/page/202412/1325481.shtml>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

[2] Aynı Yer.

[3] "The eight Vietnam-China Border Defence Friendship Exchange concluded successfully", Socialist Republic of Vietnam, Ministry of National Defence, <https://mod.gov.vn/en/event/detail?current=true&uril=wcm:path:/mod/sa-mod-en/sa-en-news/sa-en-news-rela/the-eighth-vietnam-china-border-defence-friendship-exchange-concluded-successfully>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

[4] "Chinese defence minister meets Vietnamese counterpart", Xinhua News Agency, <https://english.news.cn/20240820/404afd7760a449feb99933917ac01aa0/c.html>, (Erişim Tarihi: 20.12.2024).

BASINDA ANKASAM

24 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, TV Net'te!

24 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, Habertürk TV'de!

25 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda!

26 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, TRT Ankara Radyosu'nda!

27 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin TV5'te "Suriye Merkezli Dış Politikada Yaşanan Son Gelişmeleri" Değerlendirdi

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, Ideal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VIII, SAYI I

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VIII, SAYI I

